

Beretning 2024

Brancheutvalget for Frø

København, april 2025

www.brancheutvalgetforfroe.dk

Brancheudvalget for Frø
c/o Landbrug & Fødevarer
Axeltorv 3
1609 København V

6124 0066
nem@lf.dk

Forord

Årsberetningen for 2024¹ indeholder en beskrivelse af de vigtigste aktiviteter, som Brancheudvalget for Frø og dermed græsfrø-, kløverfrø-, havefrø- og roefrøbranchen (frøavlere og frøfirmaer) i Danmark, har arbejdet med og har opnået i beretningsåret.

Beretningen indeholder udvalgte oversigter over strukturer, lovgivning og fondsarbejde. I sidste afsnit er der samlet en række tabeller med nøgletal for frøbranchen.

Årsberetningen er forhåbentlig til nytte for alle, der søger oplysning om frøbranchens forhold og virksomhed i Danmark inden for græs-, kløver-, have- og roefrø.

Under afsnit 6 er der indsat en oversigt over anvendte forkortelser.

Se desuden under: [Brancheudvalget for Frø \(lf.dk\)](https://www.lf.dk)

Troels Prior Larsen
Formand 2024

Jørn Lund Kristensen
Næstformand 2024

Nils Elmegaard
Sekretariatschef

¹ Forsidebillede: Afprøvning af Luximo i rødsvingel ved Egeskov.
Alle fotos: Nils Elmegaard

Indhold

FORORD.....	2
<u>1 ÅRET 2024 I FRØBRANCHEN.....</u>	<u>4</u>
1.1 BERETNINGSÅRET I HOVEDTRÆK	5
1.2 DET DANSKE AREAL OG UDBYTTET AF GRÆS- OG KLØVERFRØ	6
1.3 AREALET MED HAVEFRØ OG ANDRE ARTER MED FRØPRODUKTION.....	11
1.4 FORBRUGET AF GRÆSFRØ OG GRÆSMARKSBÆLGPLANTEFRØ I DANMARK.....	13
1.5 ØKOLOGISK FRØAVL	13
1.6 LAGERUDVIKLINGEN	15
1.7 AFREGNINGSPRIS TIL FRØAVLERNE	15
1.8 DANMARKS EKSPORT AF KLØVER- OG GRÆSFRØ.....	16
1.9 PRODUKTIONSUDVIKLINGEN I EU-27	17
<u>2 LANDBRUGSPOLITISKE FORHOLD MED RELATION TIL FRØPRODUKTION</u>	<u>18</u>
UDVALGTE DANSKE INTERESSEPUNKTER	18
2.1 FRØLOVGIVNING/PLANT REPRODUCTIVE MATERIAL (PRM)	18
2.2 PRÆCISIONSPLANTEFORÆDLING/NGT	19
2.3 ADGANG TIL NØDVENDIGE PESTICIDER	21
<u>3 FORSKNING OG FORSØG</u>	<u>21</u>
3.1 GUDP: PRÆCISIONSFRØAVL (2023-2026).....	22
3.2 GUDP: BIO4SEED (2024-2027).....	23
<u>4 ARBEJDET I INTERNATIONALE FORA - COPA-COGECA, EUROSEEDS, ISF MV.</u>	<u>23</u>
<u>5 ADMINISTRATION, FONDE M.M.....</u>	<u>27</u>
5.1 BRANCHEUDVALGETS LEDELSE OG SEKRETARIAT	27
5.2 FRØAFGIFTSFONDEN	28
5.3 DANSK FRØ (MEDLEM AF BRANCHEUDVALGET FOR FRØ)	29
5.4 FRØSEKTIONEN, L&F (MEDLEM AF BRANCHEUDVALGET FOR FRØ)	29
<u>6 UDVALGTE FORKORTELSER.....</u>	<u>30</u>
<u>7 TABELBILAG</u>	<u>30</u>
<u>8 INDTRYK FRA ISF 100-ÅRS KONGRES I ROTTERDAM 27.-29.MAJ 2024</u>	<u>40</u>
8.1 HER LIDT INDTRYK FRA MIN DELTAGELSE I ISF-KONGRESSEN 2024.....	40

1 Året 2024 i frøbranchen

Vi fik i slutningen af 2023 en FRØPROFESSOR – endelig! Birte Boelt fra Aarhus Universitet – Flakkebjerg blev udnævnt den 13. december 2023 ved en tiltrædelses-forelæsning. Birte er kendt og respekteret i alle dele af frøbranchen – både i vores lille land – og i hele verden! Det er velfortjent. Et stort tillykke har vi videregivet ved begivenheden! Vi glæder os til fortsat godt samarbejde.

Billede 1: Birte Boelt holder tiltrædelsesforelæsning 13. december 2023 mens institutleder Jørgen E. Olesen glæder sig. Til højre Birte sammen med Bo Melander, der ligeledes blev udnævnt til professor samme dag.

2024 blev igen et år med masser af udfordringer for den danske frøproduktionsplatform. Udover vejret (som vi ikke kan gøre noget ved), kunne vi bl.a. konstatere at politik og regler er vigtigere end almindelig sund fornuft og faglig indsigt. Dette gælder f.eks. det håbløse i, at man ikke kan slå 4 % brakarealer, selvom de ligger indenfor certificeringsgrænsen for frøgræs (det kunne vi heller ikke gøre noget ved).

Eksporten af græs- og kløverfrø haltede igen, men med den nuværende hestekur med lavere produktionsarealer, må vi håbe at markedsbalancen igen indfinder sig.

Der er altid et nyt produktionsår der venter med nye udfordringer af alskens slags, men vi kan da håbe at 2025 kunne blive et normalt år!

På længere sigt er ingen i branchen i tvivl om, at der nok skal komme bedre tider for frøbranchen igen.

Gennemsnitsudbyttet for 2024-høsten af græs-, kløver- og havefrø blev væsentligt *bedre* end året før (som mange nok helst glemmer). Overordnet betragtet, blev udbyttet i markfrøet gennemsnitlige, mens det i havefrø endte med kæmpe udsving fra landsdel til landsdel. Nogle høstede meget lidt og andre var på næsten normalt niveau. Vækståret 2024 kom sent i gang pga. store mængder nedbør. Meget af det forårssåede frø kom først i jorden i maj måned.

Det overordnede høstresultat endte på normalen for markfrøet (på nær hvidkløveren som skuffede fælt). Rajgræs og især strandsvingel kom ud med gode gennemsnitsudbytter.

Politisk og branchemæssigt er Brancheudvalget for Frø (BFF) samlingspunktet i Danmark for både frøfirmaer og for frøavlere indenfor græs-, kløver-, have- og roefrø. Her prioriteres sager, der har betydning for den danske frøbranches samlede udviklingsmuligheder og for konkurrenceevnen – på både kort og på lang sigt.

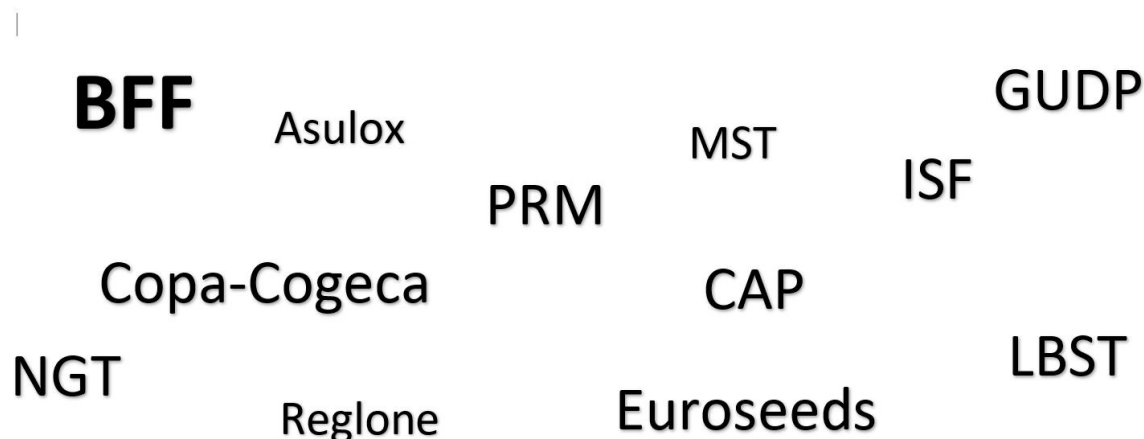
Der har også i 2024 været så rigeligt med udfordringer for dansk frøproduktion og for afsætning. Vi har i beretningsåret f.eks. arbejdet med:

- ⇒ ny frølovgivning i EU (kaldet PRM) – for alle landbrugs- og grøntsagsarter
- ⇒ adgang til de nye præcisionsteknikker (NGT/NBT) i forædlingen af bedre sorter, som eksempelvis er bedre tilpasset tørke-, kulde- og/eller våde forhold, ~~eller som~~ kan udnytte indsatsfaktorerne bedre, eller har bedre resistens mod f.eks. plantesygdomme
- ⇒ forsknings- og forsøgsaktiviteter til at håndtere og forberede klimaforandringer, som kan føre ændringer i ukrudtssammensætningen, nye skadedyr og plantesygdomme med sig
- ⇒ de stadig større udfordringer med at få adgang til nødvendige planteværnsmidler

Der er et godt samarbejdsklima i branchen, hvor hele værdikæden arbejder for at finde fælles løsninger. Samtidig er der i markedet – hvor man er konkurrenter – stærk konkurrence. Sådan skal det være. Samarbejdsklimaet om fælles udfordringer er en vigtig nøgle til Danmarks helt unikke position på netop græs-, kløver- og havefrømarkedet.

1.1 Beretningsåret i hovedtræk

Der har igen været (og er) mange bolde i luften² – her i udvalg:

Figur 2: et overblik over vigtige emner for frøbranchen – se forklaringer bagest i årsberetningen

Mange af emnerne (f.eks. frølovgivning 'PRM' og nye forædlingsteknikker 'NGT') strækker sig over flere år, hvor årets bemærkelsesværdige begivenheder kan være få. Det vil føre for vidt at redegøre for alle de nævnte emner, men her i årsberetningen bliver nogle af dem nærmere behandlet i afsnit 3 om landbrugspolitiske forhold.

Frøbranchen har - udover de evigt aktuelle udfordringer - fokus på den *langsigtede* udvikling.

² Se forklaringer på forkortelser bagest

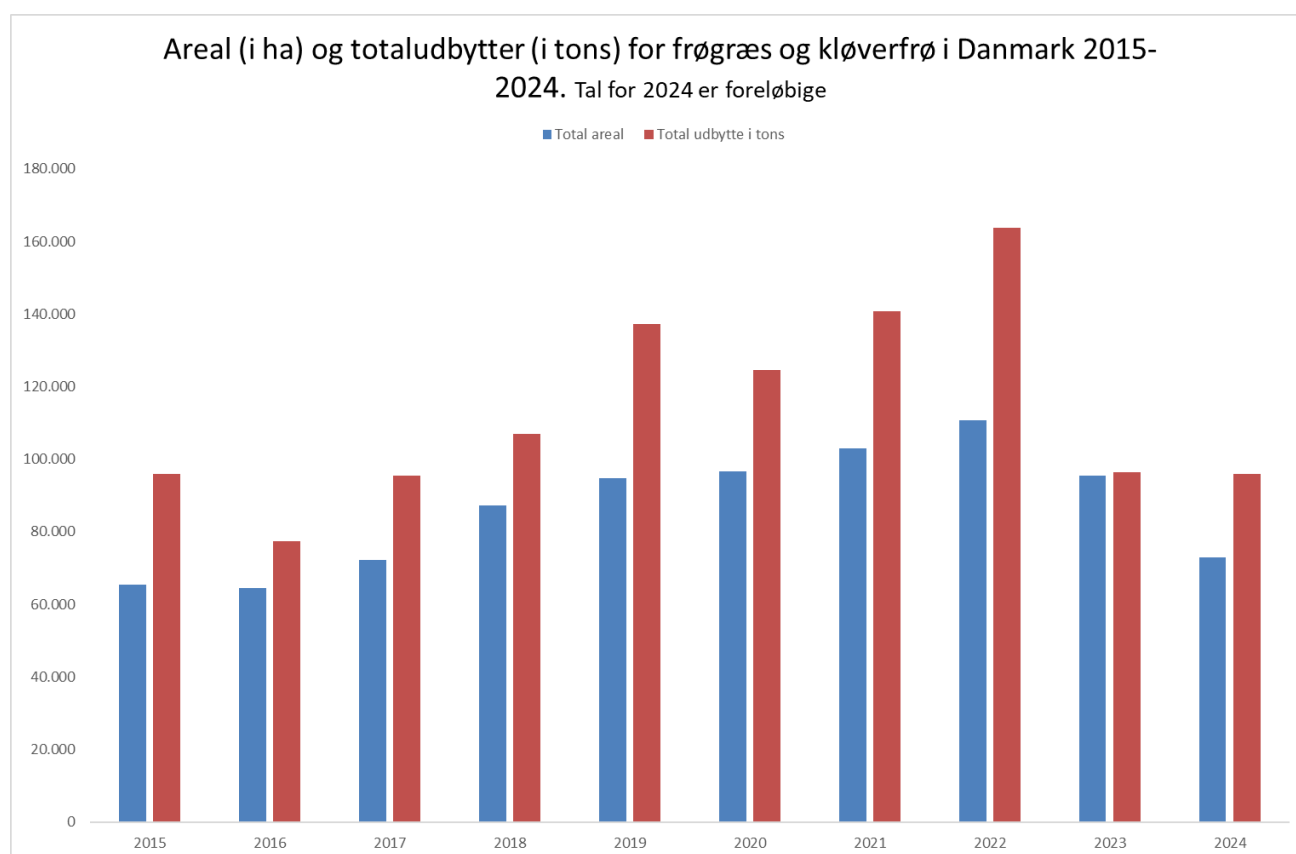
Vi har i 2024 fortsat de to GUDP-projekter: PRÆCISIONSFRØAVL og BIO4SEED. Projekterne løber henholdsvis i perioden 2023-2026 for PRÆCISIONSFRØAVL, og i 2024-2027 for BIO4SEED. (se mere i afsnit 3.1 + 3.2)

Eksporten af græs- og kløverfrø i markedsåret 2023/2024 blev skuffende med en mængde på ca. 85.000 tons, hvilket er lavpunktet i de seneste ti år. Størstedelen af eksporten har destination EU (64 % svarende til 54.500 tons), hvor Tyskland er langt det vigtigste marked med 37 %. Næsten halvdelen af eksporten udgøres af alm. rajgræs med 41.700 tons. Bemærk at statistikken ikke omfatter hele produktionen, men langt det meste, samt at statistikken følger markedsåret, dvs. 1. juli – 30. juni.

Afregningspriserne til frøavlerne for høsten 2023³ faldt til 9,47 kr./kg som vægtet gennemsnit. Frøproduktion har i en længere årrække været blandt de bedst indtjenende afgrøder, men i 2023-høsten (som afregnes endeligt i 2024), blev det ikke så godt især drevet af et udbytte-niveau 30 % under normalt

1.2 Det danske areal og udbytte af græs- og kløverfrø⁴

Det danske areal med græs- og kløverfrø faldt i 2024 til 72.980 ha, (hertil kommer arealet med havefrø) hvilket er det laveste siden 2017 - se tabel 1 (bagest) og figur 1.

Figur 3: oversigt over dansk areal og udbytte af frøgræs og græsmarksbælgplanter 2015-2024 (2024 er foreløbige tal)

Græsmarksbælgplantefrø arealet (herunder især hvidkløver) steg til 6.512 ha, hvilket er højeste areal i over 30 år. Arealet udgøres især af hvidkløver med 5.424 ha.

³ Beregningen af den gennemsnitlige afregningspris foretages ca. 1,5 år efter høst, som følge af brancheaftale.

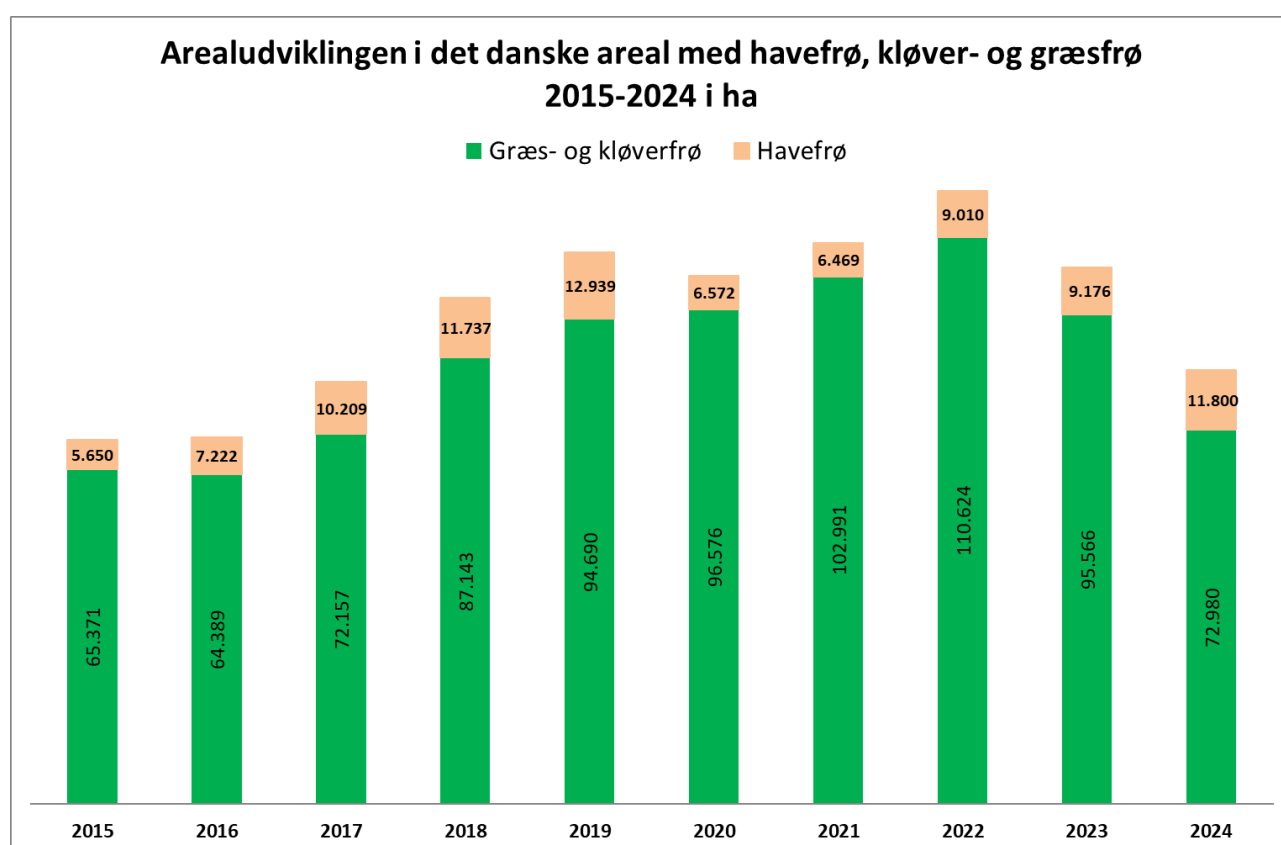
⁴ Bemærk at tal er foreløbige og dækker både konventionelt og økologisk dyrket frø.

Arealudviklingen er direkte knyttet til de forventede eksportmuligheder som den danske frøbranche er helt og aldeles afhængig af. Almindeligvis eksporteres 95 % af produktionen af græs- og kløverfrø, mens resten afsættes på hjemmemarkedet. Eksporten har dog skuffet i beretningsåret, og lager af især græsfrø - både konventionelt og økologisk - er til den høje side.

Frøproduktion planlægges og etableres 1-3 år før frøet skal være salgsklart, så frøfirmaerne forsøger konstant at tilpasse kontraktproduktionen ud fra kendte lagermængder, kendte og forventede produktionsmængder – både i Danmark og i de vigtigste konkurrentlande, samt naturligvis de forventede afsætningsmuligheder. En vigtig usikkerhedsfaktor er, at udbytterne af græs- og kløverfrø bl.a. som følge af vejrforhold svinger fra år til år.

Græs- og kløverfrøarealet opgøres på artsniveau. Arealet opgøres for 14 græsarter og 6 græsmarksbælgplantearter (især kløver). Alm. rajgræs, rødsvingel, engrapgræs og strandsvingel er de mest betydningsfulde frøgræsser i Danmark. De fire arter udgjorde i beretningsåret tilsammen 89 % af græsfrøarealet i Danmark.

Figur 4: Udviklingen i det danske græs-, kløver- og havefrøareal 2015-2024 i ha - se også tabel 1. Figuren dækker både konventionelt og økologisk dyrket frø

Forventningerne til areal for høståret 2025 er på niveau med 2024.

Den vigtigste konkurrenceparameter, som den danske frøbranche har stærk fokus på, er udbyttet pr. ha. Der forædles hele tiden mod bedre nye og mere højtydende sorter, ligesom vi gennem bl.a. forsknings- og forsøgsaktiviteter støttet af GUDP, Frøafgiftsfonden, frøavlerne og virksomhederne, konstant stræber efter forbedringer.

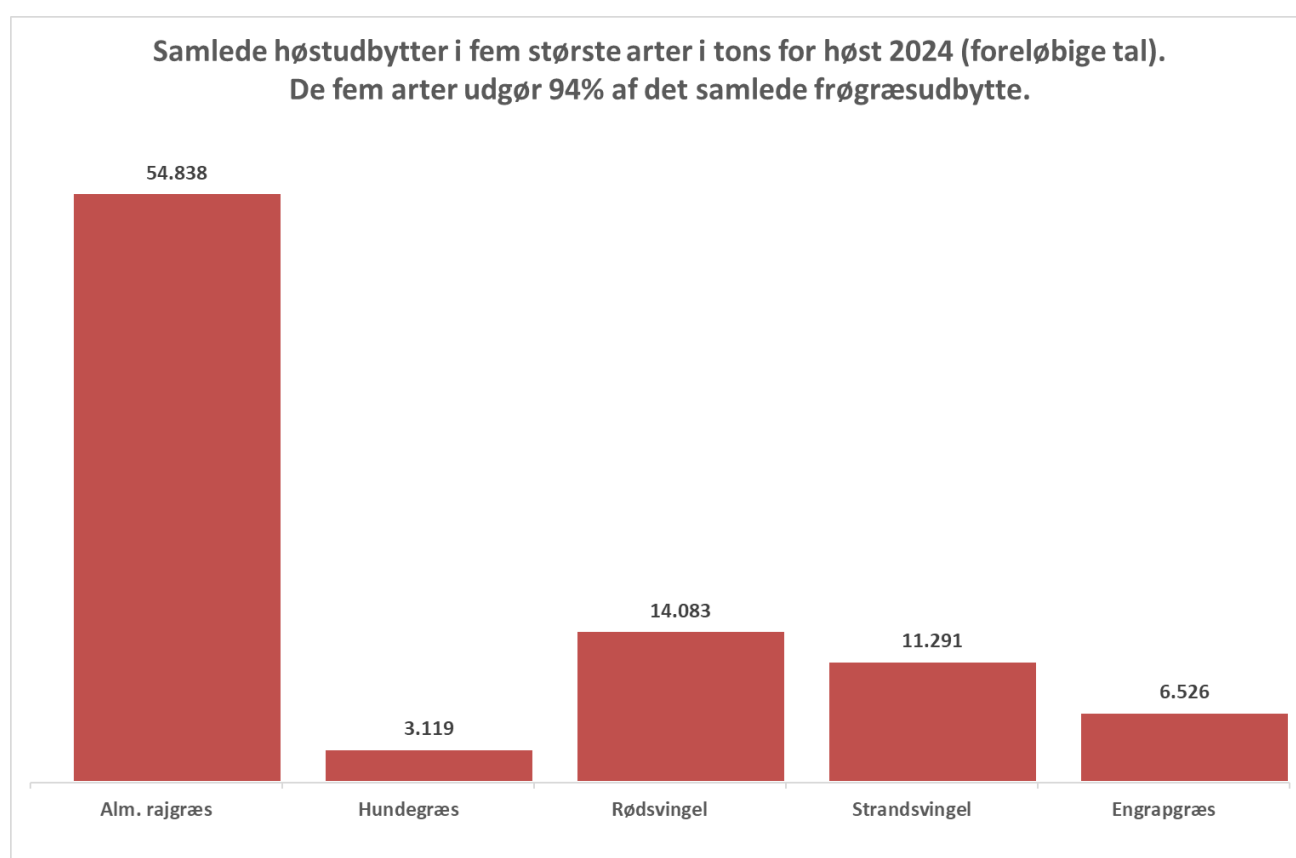

Alle i branchen er enige om, at det er nødvendigt hele tiden at opnå større udbytter og bedre sorter, for at forbedre konkurrenceevnen. Samtidig er det helt afgørende, at kvalitetskravene kan opfyldes og at dyrkningen af frøafgrøder er konkurrencedygtig med andre afgrøder. Uden opfyldelse af disse krav vil Danmark ikke kunne opretholde - eller udbygge - den unikke position vi har.

Højst muligt udbytte er desuden en væsentlig parameter i hele klimafortællingen. Når der opnås et højere udbytte med de samme ressourcer, bliver klima- og miljøprofilen bedre.

Det samlede, foreløbige høstudbytte af græs- og kløverfrø lød i beretningsåret på 96.000 tons (jf. tabel 3), hvilket er på niveau med året før.

Alm. rajgræs, som udgør mere end halvdelen af det høstede græsfrø, er med ca. 54.800 tons, langt den største.

Figur 5: Foreløbig udbyttefordeling i 2024 i de fem største arter, som stod for 94 % af det samlede høstudbytte i tons. De andre 6 % bestod bl.a. af hvidkløver, italiensk rajgræs, rajsvingel og timote. Figuren dækker både konventionelt og økologisk dyrket frø.

I figur 5 og i tabel 3 ses kløver- og frøgræsarternes foreløbigt opgjorte, høstede mængder i 2024. Alm. rajgræs, rødsvingel, strandsvingel, hundegræs og engrapgræs er igen mængdemæssigt langt de mest betydningsfulde arter med 95 % af frøgræsproduktionen.

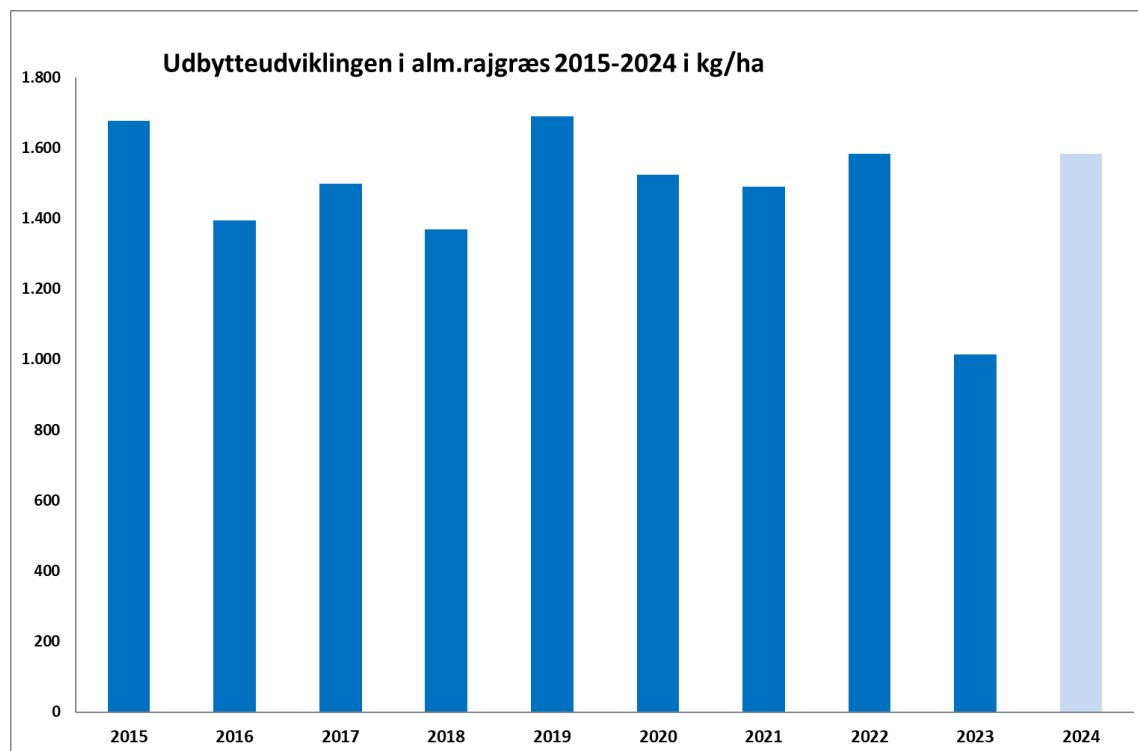
Danmark har styrkepositioner på græsfrø og kløver. Danmark er det klart vigtigste græsfrøland i Europa med ca. 60 % af produktionen⁵. For nogle arter som rødsvingel og engrapgræs

⁵ Desværre opgøres frøstatistikken ikke i EU, men ud fra kendskab til det generelle marked, kan andelen anslås.

står vi for langt størstedelen af produktionen i EU. Det gør Danmark, fordi vi er professionelle, og fordi klimaet sædvanligvis er disponeret for frødyrkningen.

Udbytte i kg/ha i græsfrøarterne blev i 2024 mere normale. I figurerne 6, 7, 8 og 9 ses udbytteudviklingen i kg/ha for hhv. alm. rajgræs, rødsvingel, engrapgræs og hvidkløver de seneste ti år (se mere i tabel 4).

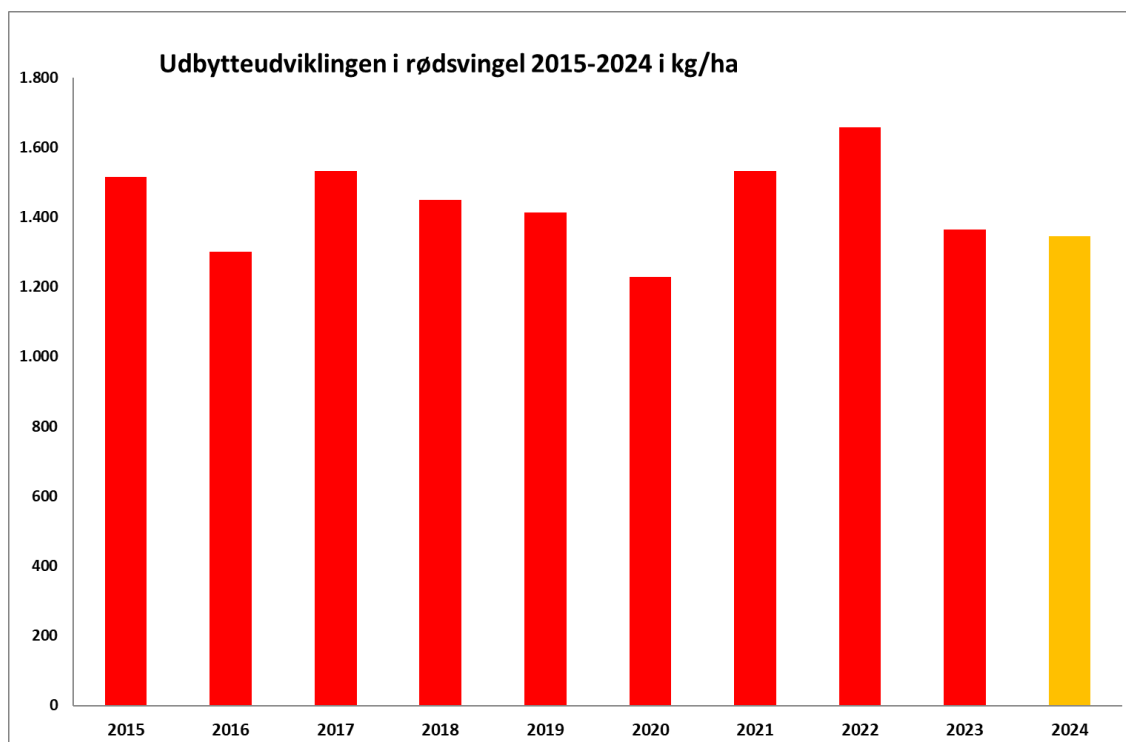

Figur 6: Udviklingen i udbytte (kg/ha) for alm. rajgræs i perioden 2015-2024. Figuren dækker foreløbigt opgjort produktion pr. ha af både konventionelt og økologisk dyrket frø.

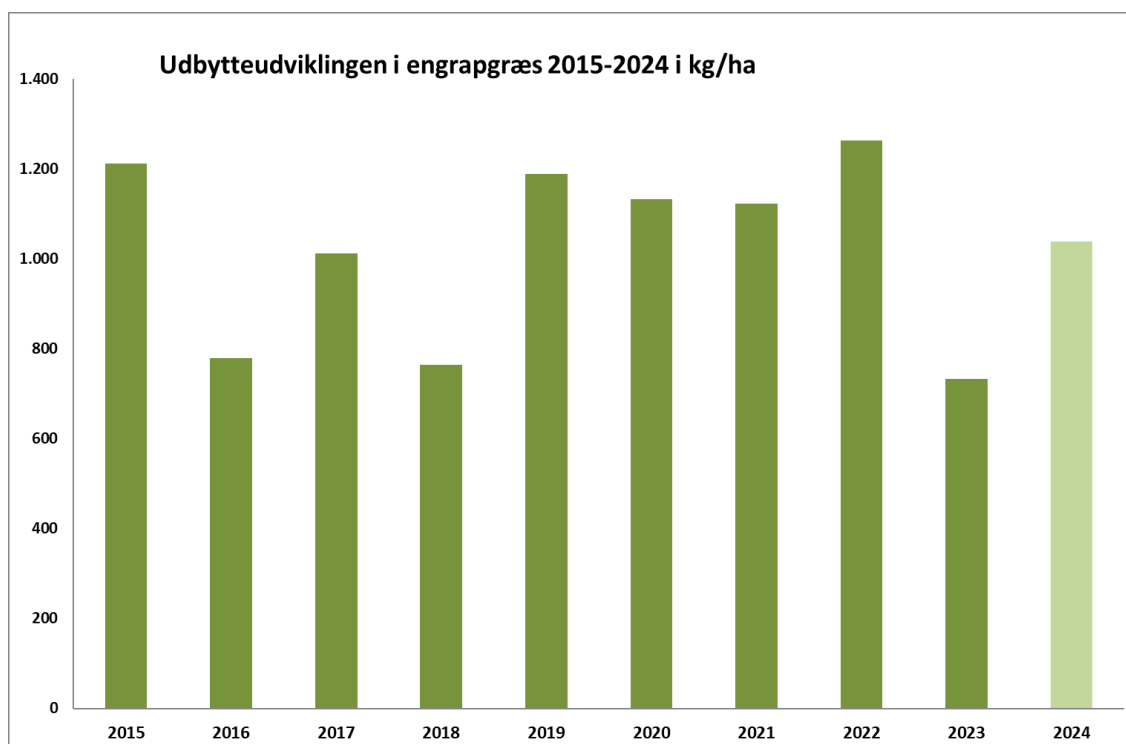
Udbyttet i alm. rajgræs er foreløbigt opgjort til små 1.600 kg pr. ha. Det er opløftende efter den meget skuffende sæson i 2023. Der er naturlige udsving fra år til år, men på lang sigt skal udbyttet op.

Udbyttet i rødsvingel blev normalt med anslået ca. 1.350 kg/ha. Som det ses af figur 7, svinger udbytte ret meget fra år til år, men også her er der fokus på at udbytte skal hæves på længere sigt. Danmark står dog for en betydelig del af rødsvingelproduktionen i EU, så vi har alle muligheder for at fastholde positionen.

Figur 7: Udviklingen i udbytte (kg/ha) for rødsvingel i perioden 2015-2024. Figuren dækker foreløbigt opgjort produktion pr. ha af både konventionelt og økologisk dyrket frø (der er meget lidt økologisk dyrket).

Figur 8: Udviklingen i udbytte (kg/ha) for engrapgræs i perioden 2015-2024. Figuren dækker foreløbigt opgjort produktion pr. ha af både konventionelt og økologisk dyrket frø (der er næsten ingen økologisk dyrket).

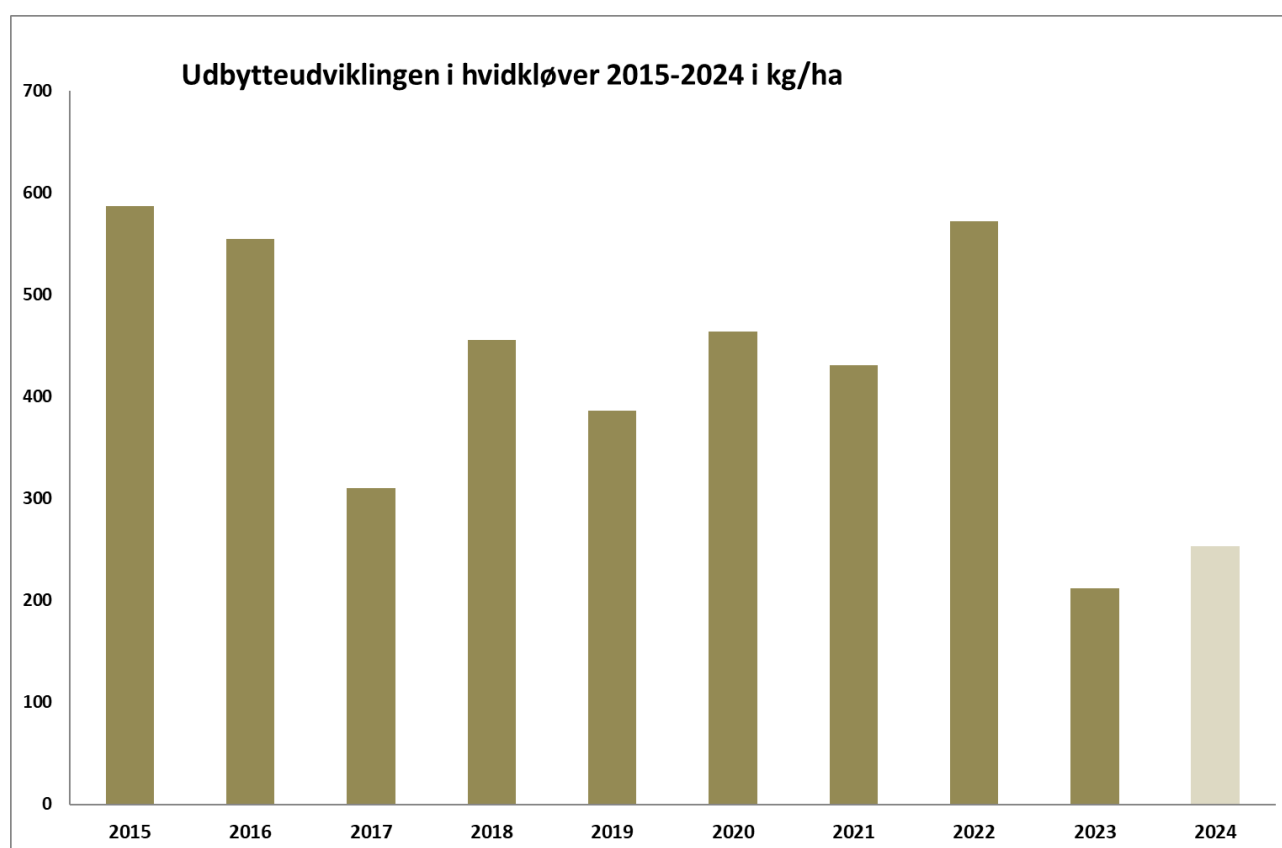
For engrapgræsset blev 2024 langt bedre end 2023 høsten – men på ingen måde prangende. Hvis Danmarks position som absolut ledende inden for engrapgræs i EU skal fastholdes, så skal de største udfordringer i denne art løses. Langt den største udfordring i engrapgræs er

de meget begrænsede muligheder for kemisk ukrudtsbekæmpelse der er, efter at Reglone forsvandt. Branchen opnåede dog dispensation for anvendelse også i vinteren 2024-25, men med en lav dosis. Vi forventer ikke længere at opnå dispensation til Reglone. Dispensationen gav mulighed for at kunne bekæmpe alm. rapgræs og enårigt rapgræs i en strategi med andre midler.

Vi er i branchen klar over, at de kemiske muligheder mindskes, men desværre forsvinder mulighederne hurtigere, end vi kan nå at finde brugbare alternativer. For engrapgræs er kvaliteten helt afgørende for markedsmulighederne, derfor fortsætter branchen arbejdet med at finde alternativer – og med en bedre tilpasset dyrkningspraksis.

Hvidkløveren opnåede ikke et godt år – og det var kun marginalt bedre end det meget dårlige år 2023! Vejret var for køligt og regnfuldt til at bestøvningen blev optimal, ligesom høsten gav store udfordringer. Så selvom arealet var nær rekord, blev høsten altså meget beskeden.

Figur 9: Udviklingen i udbytte (kg/ha) for hvidkløver i perioden 2015-2024. Figuren dækker foreløbigt opgjort produktion pr. ha af både konventionelt og økologisk dyrket frø (19 % økologisk dyrket i 2024).

1.3 Arealet med havefrø og andre arter med frøproduktion

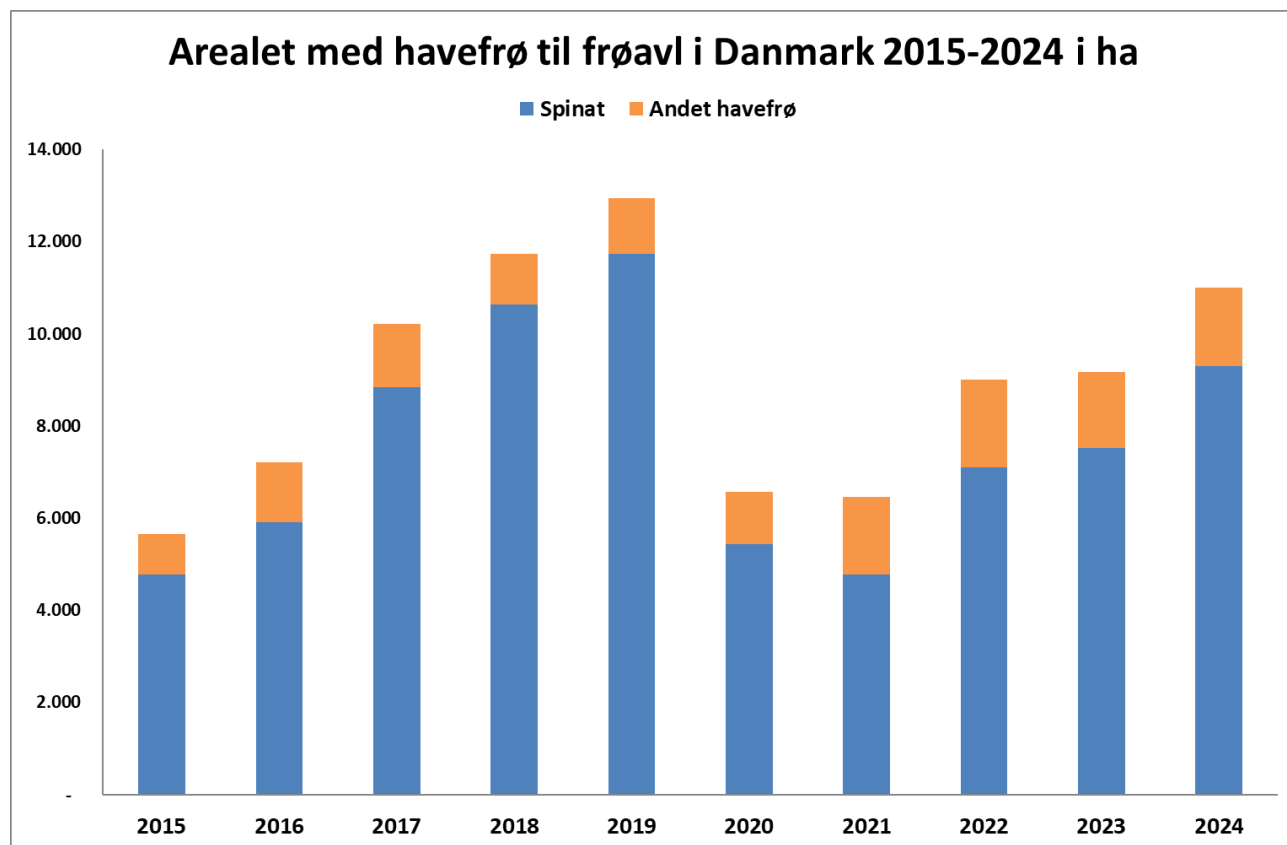
Arealet med havefrøafgrøder består især af hybridspinat til frø. I 2024 blev arealet med hybridspinatfrø langt over 10-års gennemsnittet med 9.300 ha (se figur 10). Høstudbyttet blev i 2024 dårligt, men dog bedre end katastrofeåret 2023!

I 2025 forventes arealet med spinat til frø at blive på et højt niveau.

Arealet med hybridspinat til frø, der lægges i Danmark af kunder fra hele verden, er stærkt afhængig af **kvaliteten** af renvaren (bestemmes især af adgangen til brugbare herbicider og fungicider) og de generelle vækstvilkår. I de fleste år er dyrkningen af hybridspinat til frø en afgrøde med et godt dækningsbidrag. Også i havefrø (spinat) er adgangen til nødvendige planteværnsmidler vigtig. Der er således i 2024 igen opnået dispensation til Asulox i spinatfrø produktionen. Alt tyder på, at der ikke opnås dispensation i 2025!

For havefrøes vedkommende, dvs. især spinatfrø, eksporteres i praksis 100 % af produktionen.

Figur 10: Udviklingen i arealet for hybridspinat til frø og andet havefrø i perioden 2015-2024.

I havefrøbranchen er der i Danmark (og i andre EU-lande) stigende bekymring for de færre pesticider, der er adgang til. Elastikken er strukket helt ud med de begrænsninger, der er indført de senere år. En række af de absolut vigtigste midler er enten forsvundet eller er ved at forsvinde.

Branchen arbejder naturligvis på alternativer, men hvis det ikke lykkes at udvikle løsninger med færre/andre/uden pesticidanvendelse, vil dele af produktionen udflages – ikke 'bare' ud af Danmark, men helt ud af EU.

Dette gælder især for forårssåede korsblomstrede arter, hvor manglende insektbekæmpelsesmidler gør dyrkning meget risikabel/umulig. Der er især tale om angreb af glimmerbøsser, der flyver videre fra afblomstrede vinterrapsmarkeder.

Der er med start 1. januar 2024 igangsat et GUDP-projekt 'BIO4SEED' som skal afsøge naturlige forebyggelses- og bekæmpelsesmuligheder mod skadende insekter.

I frøbranchen er der for havefrø fokus på at opnå en større stabilitet både udbyttmæssigt og kvalitetsmæssigt, hvilket skal bidrage til stabil konkurrenceevne for Danmark – og en stabil indtjening i værdikæden. Udbytte og kvalitet skal kunne fastholdes med mindre anvendelse af især kemisk ukrudtsbekæmpelse i fremtiden.

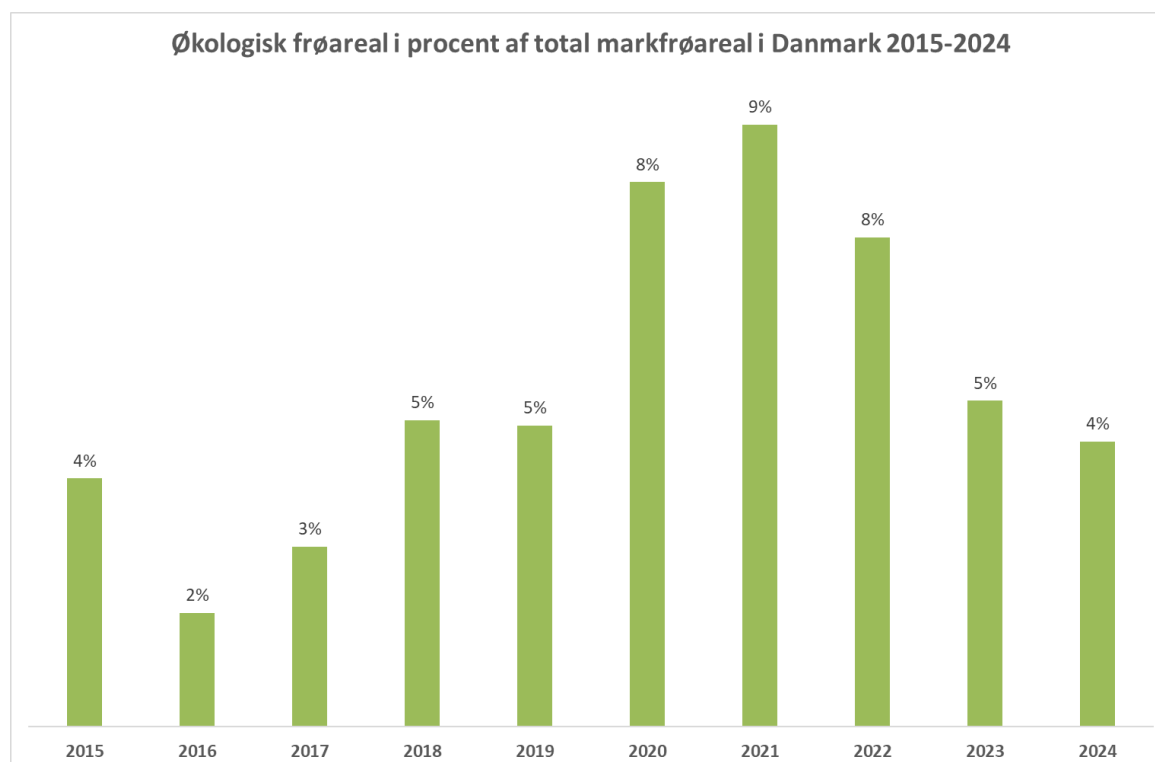
Foruden arealet med spinat til frø, udgøres havefrøarealet i Danmark af ca. 20 andre havefrøarter, hvor pak choi/kinakål, (urte-)krysantemum, radise, purløg, blomsterfrø og karse er de vigtigste. Disse arter udgjorde i 2024 ca. 1.700 ha.

Det godkendte areal til certificering af *andre* markfrøarter til udsæd (markært, raps, olieræddike, gul sennep mv.) var i 2023 på 7.792 ha, hvilket er over gennemsnittet i 10-årsperioden. Især markærter og hestebønner til udsæd er de vigtigste arter. Se tabel 2.

1.4 Forbruget af græsfrø og græsmarksbælgplantefrø i Danmark

Eksporten dominerer i den grad produktionen af både græs- og kløverfrø. Alligevel er det danske hjemmemarked vigtigt for frøfirmaerne. Tidligere opgørelser af forbruget af græs- og kløverfrø på hjemmemarkedet, kan dog samlet set anslås til ca. 6.000 tons. Hjemmemarkedet for græs- og kløverfrø udgør almindeligvis ca. 5 % af produktionen.

1.5 Økologisk frøavl

Figur 11: Økologisk markfrøareal som procentdel af det samlede markfrøareal i Danmark 2015-2024

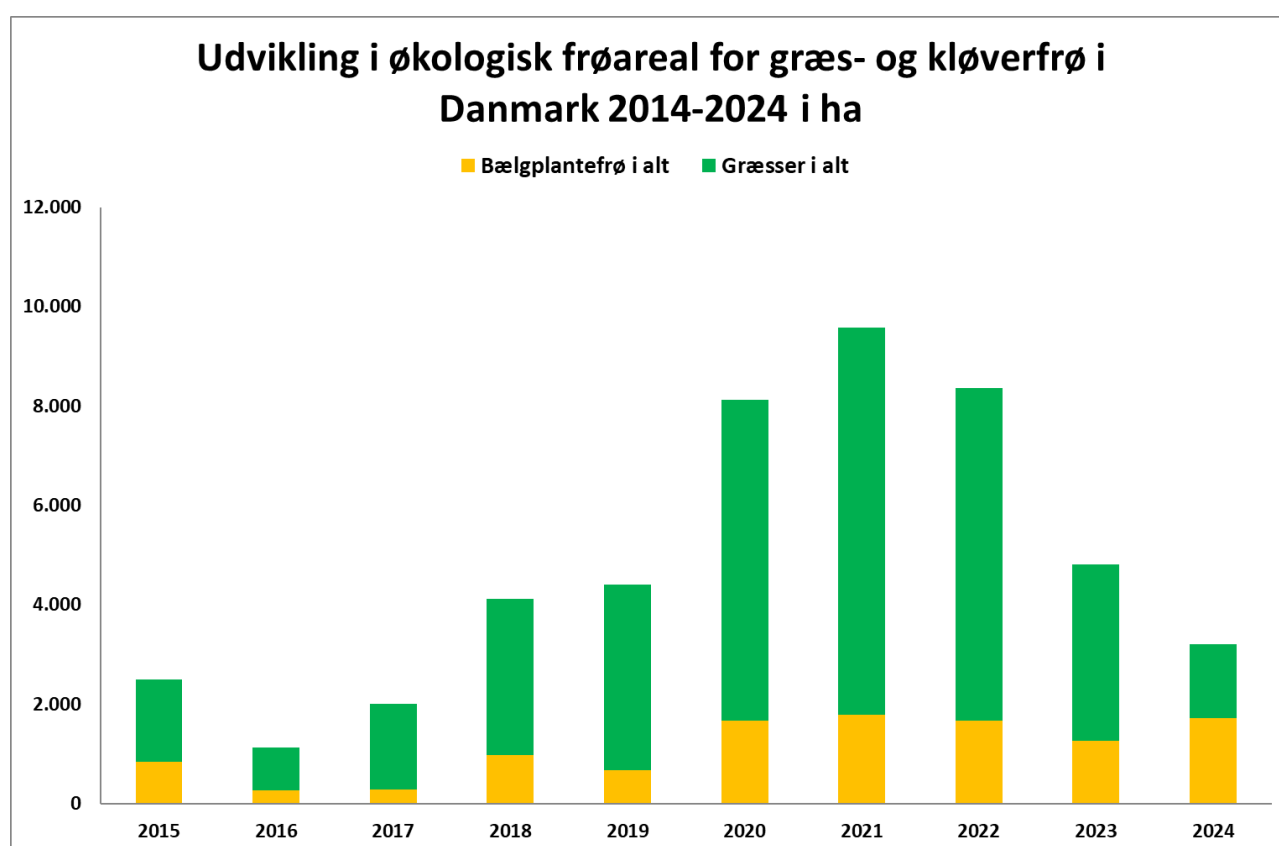
Produktionsarealet med økologisk frøgræs og kløverfrø faldt i 2024 til ca. 4 % af det samlede dyrkede frøareal. I 2024 var arealet med økologisk dyrket græs- og kløverfrø på 3.212 ha, hvilket er betydeligt under 10 års gennemsnittet.

Markedet for økologisk frø er pt. mættet. Det meste økologisk dyrkede frø afsættes på hjemmemarkedet.

Eksporten af økologisk dyrket græs- og kløverfrø opgøres ikke særskilt. Som i den konventionelle frøavl styres udviklingen af efterspørgslen. Udviklingen i arealet med økologisk græs- og kløverfrø er vist i figur 11, 12 og i tabel 5⁶.

Den største art i 2024 blev hvidkløver med 1.046 ha. Dernæst kommer alm. rajgræs med 650 ha og rødkløver med 617 ha.

Udbytteerne opgøres ikke særskilt, men indgår i den samlede oversigt.

Figur 12: Udviklingen i arealer med økologisk frøproduktion af kløver- og græsfrø i perioden 2015-2024 i hektarer. Udbytteerne opgøres ikke særskilt, men sædvanligvis er det 30 – 50 % lavere end konventionelt dyrket frø.

Udbyttet i økologiske græs- og kløverfrø ligger lavere end konventionelt dyrket frø. Det lavere udbytte niveau skyldes bl.a. at ukrudt, sygdomme og skadedyr ikke kan kontrolleres lige så effektivt, samt at der ikke kan tilføres behovsbestemte næringsstoffer, eller udføres vækstregulering.

I økologisk dyrket hvid- og rødkløver kan særligt skadedyr anrette stor skade.

⁶ Arealet indgår i det samlede areal og i det samlede udbytte i tabellerne 1 og 3 (se bagest).

Priserne for økologisk kvalitetsfrø er derfor højere end konventionelt dyrket frø, således at frøavleren kan have en fornuftig *gennemsnitlig* indtjening på dyrkningen, der afspejler større dyrkningsrisiko.

1.6 Lagerudviklingen

Hvert år før høst (ved begyndelsen af markedsåret 1. juli) opgøres lagrene på artsniveau. Udviklingen i lagrenes størrelse i Danmark er vist i tabel 6. Lagrene er på højt niveau.

Lagre er generelt nødvendige, for at kunne imødekomme efterspørgslen gennem hele året - ikke mindst i efterårssæsonen, før årets høst er færdigrenset, certificeret og klar til salg, men dette lager er for højt og udgør en belastning.

Frøfirmaerne forsøger at modvirke situationer med for store lagre, men da høsten fra år til år kan være meget svingende, og det tager 1-3 år fra såning til høst, er det vanskeligt at styre, ligesom efterspørgslen svinger betragteligt.

1.7 Afregningspris til frøavlerne

Afregningen i 2024 for 2023-høsten blev på 9,47 kr./kg som beregnet gennemsnit af alt græsfrø og græsmarksbælgplantefrø. Alle arter faldt i forhold til året før (høstår 2022) og med de ringe udbytter, blev værdien pr. ha væsentligt lavere end i foregående år. Især hvidkløver og engrapgræs blev hårdt ramt med lave udbytter og lavere afregningspriser.

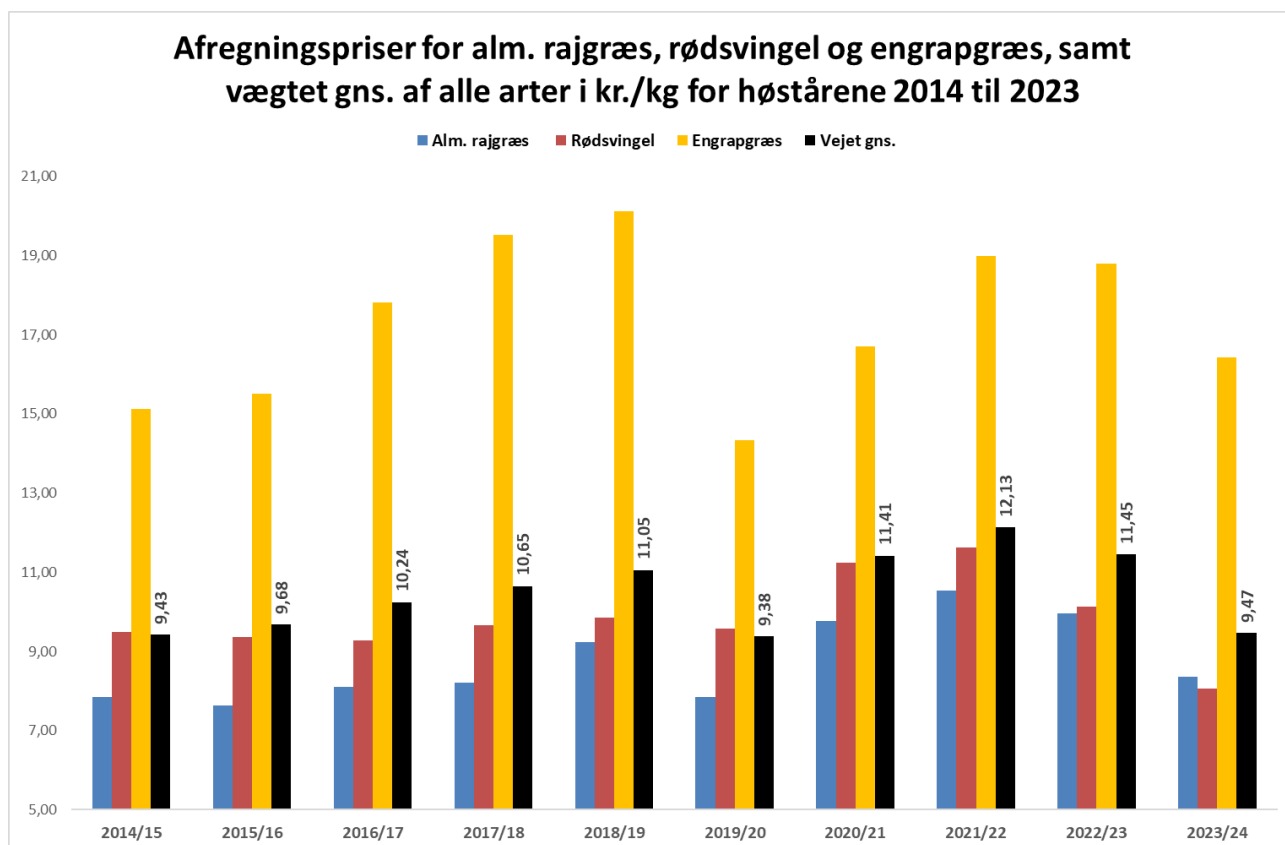
I tabel 7 ses udviklingen i de gennemsnitlige afregningspriser til danske frøavlere⁷ for høstårene 2014-2023. Den samlede landmandsværdi af græsfrø og kløverfrø kan for høsten 2023 opgøres til ca. 900 mio. kr., hvilket er mere end en halvering i forhold til året før.

Afregningen for høsten 2024 kendes endnu ikke. Afregningsprisen bestemmes af mange faktorer, herunder udbud, efterspørgsel, lagersituation og valutakurser (hvor bl.a. US \$ har betydning).

⁷ Bemærk, at seneste opgørelse gælder for høsten 2023, som er endelig afregnet i juni 2024. Bemærk også, at tallene er gennemsnitstal for hver enkelt art og er uden evt. bonus, lagerleje, transport eller lignende tillæg/fradrag, ligesom der ikke skelnes mellem konventionelt og økologisk dyrket frø.

Den enkelte avler modtager almindeligvis et á conto beløb svarende til ca. 75 % af slutaafregningen hvert år i efteråret i høståret. Den endelige afregning kendes først i juni året efter høst, hvor restudbetalingen finder sted. I Brancheudvalget for Frø indsamles ultimo året afregningspriserne for foregående høstår, hvorefter en gennemsnitlig afregningspris på artsniveau offentliggøres på Frøsektionens årsmøde i januar (altså ca. 1,5 år efter høst).

Figur 13: Den vægtede afregningspris til avlerne for alle indberettede arter af frøgræsser og kløverfrø i høstårene 2014 til 2023 (sorte søjler). Desuden er de arealmæssigt tre største arter alm. rajgræs (blå), rødsvingel (rød) og engrapgræs (gul) medtaget. Se tabel 7 bagest.

1.8 Danmarks eksport af kløver- og græsfrø

Danmark er verdens største eksportør af græsfrø til tempererede egne. Af produktionen af græsfrø anvendes kun en lille del til danske forbrugere til foder- eller plæneformål. Langt det meste afsættes til lande verden over, men med nærmarkedet i EU, som det absolut vigtigste.

Eksporten⁸ i markedsåret 2023/24 lød på 85.000 tons, hvilket ikke levede op til det forventede niveau. Dansk frø eksporteres til over 80 lande over hele kloden.

Frø af alm. rajgræs udgjorde næsten 50 % af den samlede mængde, mens rødsvingel med 21 % er den næst vigtigste. Engrapgræsfrø og strandsvingelfrø udgør henholdsvis 6 % og 8 % af eksporten.

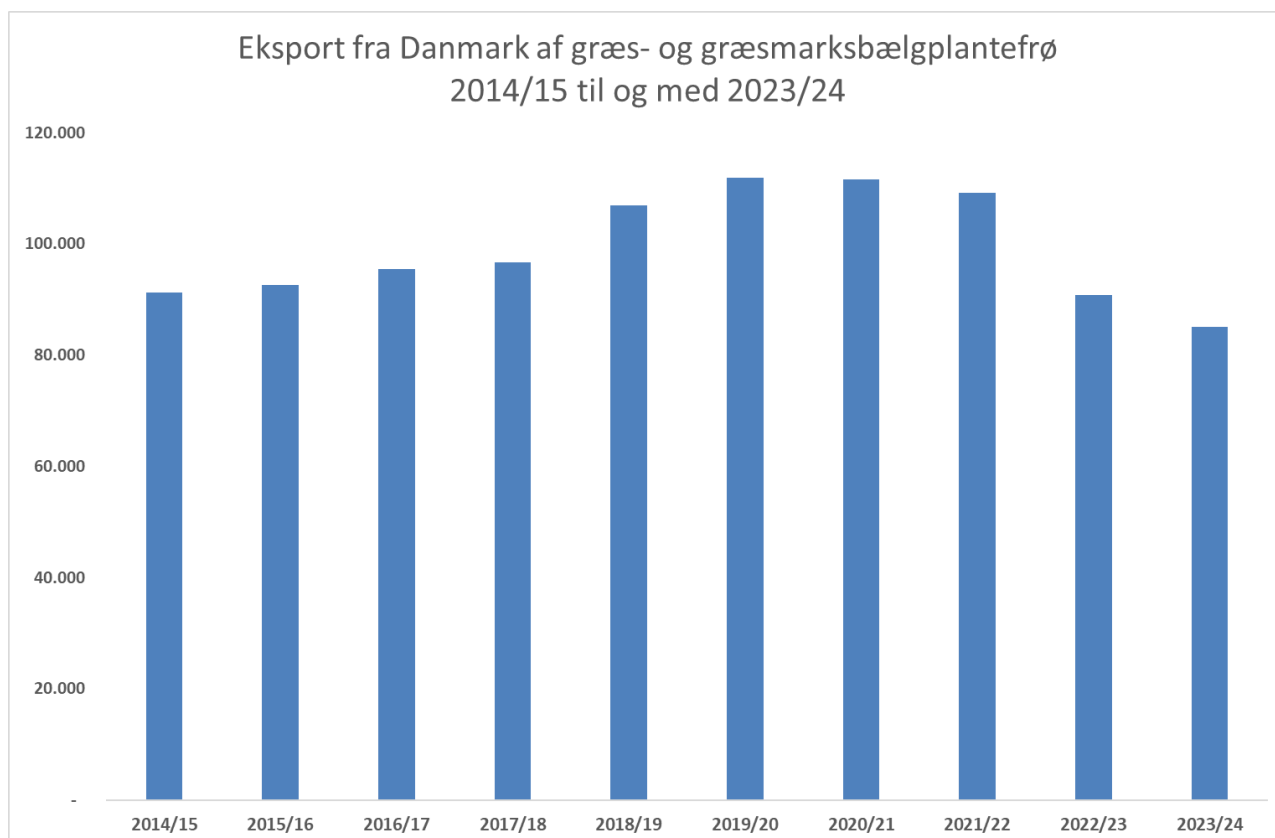
Brancheudvalget for Frø opgør udelukkende mængderne indenfor de enkelte markedsår (1. juli – 30. juni), mens Danmarks Statistik opgør handelstallene, herunder værdier på kalenderår.

EU udgør langt det vigtigste marked for dansk frø med 64 % af Danmarks eksport i markedsåret 2023/24.

Tyskland er isoleret set klart det vigtigste marked. Andre store markeder er Frankrig, Italien og Holland.

⁸ Tal dækker langt hovedparten af eksporten.

Figur 14: Udviklingen i eksporten af kløver- og græsfrø i markedsårene 2014/15 - 2023/24. Figuren dækker både konventionelt og økologisk dyrket frø. Tal er tilnærmede.

Udenfor EU udgør UK, Asien (især Kina), Nordamerika og resten af Europa vigtige markeder i markedsåret. Talmaterialet kan ses i tabel 8 og 9.

1.9 Produktionsudviklingen i EU-27⁹

Danmark står stærkt i EU, da vi vurderer at stå for over halvdelen af græs- og kløverfrøproduktionen.

Hvad angår arter som alm. rajgræs, engrapgræs, strandsvingel, hvidkløver og rødsvingel står Danmark meget stærkt i EU. For arter som timote og italiensk rajgræs står Danmark derimod svagere i billedet. Rødkløver dyrkes eksempelvis fortrinsvist i Frankrig, Tjekkiet, Polen, Tyskland og Sverige. Lucerne kan blive en mere betydende frø art i Danmark.

Det vurderes, at udbytterne i Danmark generelt er højere end vores konkurrentlande, hvilket alt andet lige giver en konkurrencefordel.

Græsfrøproduktionen i EU ligger formodentlig på ca. 250.000 tons. Desværre har vi ikke præcise tal for areal, produktion eller lagre for EU.

⁹ Hermed forstås de 27 lande, som er medlemmer af EU.

2 Landbrugspolitiske forhold med relation til frøproduktion

Frøbranchen har konstant fokus på at forbedre de rammebetingelser, som frøsektoren er underlagt i Danmark og i EU. Foruden de specielle forhold omkring frøproduktion, deltager frøbranchen i arbejdet med at forbedre vilkårene generelt for dansk landbrug gennem medlemskabet af Landbrug & Fødevarer. Desuden søges alliancer med andre organisationer på specifikke områder, ligesom der er konstruktiv dialog med myndighederne.

En stor del af de politikområder, der har betydning for frøsektoren, afgøres i vid udstrækning i EU. I 2024 fortsatte arbejdet med de tre store emner: ny frølovgivning (PRM), adgang til nye præcisionsforædlingsteknikker (NGT) og adgang til nødvendige planteværnsmidler.

Udvalgte danske interessepunkter

2.1 Frølovgivning/Plant Reproductive Material (PRM)

De 10 nuværende såkaldte frødirektiver, der sætter rammen for (markfrø-)sorters optagelse på sortslister, opformering og markedsføring, blev vedtaget i daværende EF i 1966¹⁰. Lovgivningen har bestemt vist sit formål og sin holdbarhed. Et forslag blev fejlet af bordet i 2013, men nu er der fornyet fokus på at udarbejde en samlet lovgivning på området.

I 2023 fremlagde Europa-Kommissionen et forslag til en forordning, der samler de nuværende 10 direktiver til én forordning. Det skete 5. juli 2023 – hvilket var samme dag som forslaget om NGT blev fremlagt (se 2.2). De to forslag skal ses i sammenhæng.

De væsentlige elementer som sortsidentifikation, sortslisteoptagelse og certificering er heldigvis opretholdt i forslaget. Disse hovedprincipper har i årtier være grundlaget for både den danske og den europæiske frø- og såsædsindustri og for landbrugets adgang til forbedrede sorter.

Frølovgivningen skal understøtte det store, kommercielle marked, der skal sikre fødevarer- og foderforsynings sikkerheden i EU.

Et væsentligt nyt element i forslaget, er en 'bæredygtigheds-værdiafprøvning' i forbindelse med den allerede eksisterende værdiafprøvning.

Desuden åbnes for at mindre, alternative frøproduktioner kan få adgang til markedet på lempeligere vilkår (færre krav til identitet, kvalitet, kontrol etc.). Det sidste er vi ikke tilhængere af, men kan leve med det, hvis disse produktioner begrænses i omfang og i øvrigt lever op til gældende plantesundhedskrav.

Argumentet for en forordning (fremfor direktiver) er, at regler og kontrol bliver harmoniseret i EU, hvilket vi støtter, dog med forbehold for at der opretholdes fornuftige (nationale) kvalitetsnormer (og ikke sigtes på laveste fællesnævner).

Selve lovgivningsprocessen i EU gik i gang i 2023. Forslaget er 24. april 2024 vedtaget med 431 stemmer for, 104 imod og 82 blanke i Europa-Parlamentet (EP), mens processen i ministerrådet kun har flyttet sig langsomt.

¹⁰ De ældste direktiver er fra 1966 (dog opdateret i mellemtiden) og dækker 'fodder seed' (66/401) og såsæd (66/402). Siden er der kommet en række direktiver om andre afgrøder og om sortslister og sortsbeskyttelse til. Det er i alt 10 direktiver, der forventes samlet til én forordning (en forordning er *direkte gældende* i medlemsstaterne, mens et direktiv først skal implementeres i de enkelte medlemsstater = uens gennemførelse)

Vedtagelsen i *Europa-Parlamentet* indeholdt en række uønskede elementer, som er bekymrende. Dette gælder især parlamentets ønsker om at indføre mulighed for at kunne markedsføre frø/materiale, der ikke lever op til identitet, kvalitet eller kontrol. Dette er et nøglepunkt fordi landmænd med den nuværende lovgivning (som altså fungerer indtil en ny evt. træder i kraft) kan være sikre på, at de har adgang til de nyeste og bedste sorter af alle landbrugs- og gartneriplanter, og at disse er underlagt kontrol for identitet og kvalitet.

Ét af de nye kategorier, som parlamentet ønsker. Er det såkaldte 'heterogene materiale', som er frø af en 'samling' planter som er genetisk forskellige. Det frø, som landmanden så kan købe, er ikke en sort, det er ikke kontrolleret, og ydeevnen vides der meget lidt om. I det mindste mente parlamentet at fremmedbestøvende arter som græsser og kløvere, kan undtages fra denne type.

Derforuden foreslår parlamentet flere andre typer af frø/materiale som kan underminere det frømarked, som vi sværger til. Det kan være en bombe under et system, der understøtter fødevarer- og foderforsyningssikkerheden i EU.

Derfor følger Brancheudvalget for Frø sagen meget tæt!

Dette er sket gennem direkte deltagelse i, og møder med embedsmænd, politikere mfl. i både Danmark og i EU. PRM-forslaget er meget opfattende – og har afgørende betydning for ikke mindst den danske frøsektor.

Grundlaget for frøforædling, opformering og markedsføring er på spil.

Behandlingen i *ministerrådet* går langsomt fremad – og her er indtrykket, at det bevæger sig i fornuftig retning. Det er Landbrugs- og Fiskeri Styrelsen (LFST) der varetager Danmarks interesser i ministerrådet. Overordnet set, mener vi at LFST har en særdeles fornuftig tilgang til dette arbejde.

I skrivende stund har Polen formandskabet i EU, og de har meldt ud, at de ikke prioriterer denne lovgivning, derfor må det forventes at Danmark, som overtaget formandskabet i andet halvår af 2025, skal forsøge at nå til vejs ende med lovforslaget.

Når ministerrådet når frem til en tekst, der kan samle kvalificeret flertal, skal den endelige forordningstekst forhandles i såkaldte trilog-forhandlinger mellem Rådet, Europa-Parlamentet og EU-Kommissionen.

OG – når vi forhåbentlig når frem til en brugbar tekst, skal den afstemmes igen i EP, hvorefter de mange følgelovgivninger skal udformes og følges op. En ny frølovgivning træder næppe i kraft før 2029.

(Læs med igen til næste år – så er alle formentlig meget klogere.)

2.2 Præcisionsplanteforædling/NGT

Præcisionsforædling, eller NGT (Novel Genomic Techniques), er også et vigtigt emne for frøbranchen. I 2018 afgjorde European Court of Justice (desværre) at alle moderne forædlingsteknikker pt. falder ind under nuværende GMO-lovgivning. Det betyder, at sådanne teknikker ikke i praksis kan anvendes i EU, da GMO-direktivet er en barriere med store krav til dokumentation – og er meget dyrt. Derfor arbejdes på en særlovgivning, der kan lette adgangen til NGT – (og adskille den fra GMO-lovgivningen).

NGT er udviklet indenfor de seneste ca. 20 år. Tidligere havde man ikke fantasi til at forestille sig den hastige udvikling af nye præcisionsforædlingsteknikker, som kan resultere i mange

af de samme egenskaber, som også kunne opnås med de eksisterende mutagenese undtagelser (kemi og stråling), eller som kunne opstå naturligt.

Det smarte ved NGT er netop, at man hurtigt og præcist (og billigt) kan finde frem til ønskede sortsegenskaber.

Frøbranchen har brug for at have adgang til præcisionsforædlingsteknikkerne, hvis vi skal kunne levere på de krav som samfund/forbrugere/beslutningstagere stiller til landbruget.

NGT forventes at kunne bidrage med hurtig og præcis forædling af sorter, der kan udnytte ressourcerne bedre, har en bedre klimaprofil og/eller miljøprofil, har bestemte kvaliteter, har bedre resistens overfor plantesygdomme (mindre behov for kemiske plantebeskyttelsesmidler), bedre resistens overfor ændrede klimaforhold mv.

Ligesom for PRM (se afsnit 2.1), fremlagde EU Kommissionen den 5. juli 2023 et NGT forordningsforslag. Forslaget er generelt ret fornuftigt. Der foreslås to kategorier, hvoraf kategori NGT-1' især dækker mutagenese – som vurderes at være ens med allerede eksisterende forædlingsteknikker. Her foreslår EU-Kommissionen fornuftigt nok, at der ikke behøves hverken risikovurdering eller mærkning mv., hvilket følger allerede eksisterende forædlingsteknikker (kemi og stråling som fremprovokere mutationer).

For kategorien NGT-2 skal den eksisterende GMO-lovgivning følges. Alt det er særdeles fornuftigt, men når det så kommer til politisk behandling i Rådet og i EP, bliver det rigtigt svært.

Det fører for vidt at gå i detaljer med alt der er hændt i beretningsåret, men helt generelt er det lykkedes at skabe splid og usikkerhed om NGT's sikkerhed mv. Den største knast er spørgsmålet om *sortsrettigheder* vs. *Patenter*. Det fylder vildt meget selvom forslaget overhovedet ikke handler herom!

I Rådet har Tyskland (som har rigtig stor vægt pga. stor befolkning) valgt (af indenrigspolitiske grunde) at stemme blankt. Derfor kommer andre lande til at være tungen på vægtskålen, da der skal opnås 'kvalificeret flertal' (55 % af landene og 65 % af befolkningerne).

Sagen er speget og hverken Spanien eller Belgien har som formandskabslande i 2024 formået at få gennemført lovgivningen i Rådet. Sagen er med beretningsårets udgang overdraget til Polen, som i længere tid har tilhørt skeptikerne. I skrivende stund kan vi dog konstatere, at Polen indtager en langt mere positiv holdning, og det lykkedes 14. marts 2025 at skabe kvalificeret flertal i ministerrådet! Mere om dette i næste års beretning.

I Europa-Parlamentet (EP) var der overraskende positive strømninger – og det er lykkedes at få vedtaget forslaget i april 2024. Desværre med nogle ændringer, som vi ikke kan leve med. Dette gælder bl.a. krav til mærkning af NGT-1 varer helt frem til forbrugeren. Dette alene vil være en 'showstopper' for udbredelsen af NGT i EU!

Brancheudvalget for Frø og dets medlemmer - og mange andre - vil følge sagen helt til dørs.

Hvem ved om det ender med at Danmark under sit formandskab i andet halvår af 2025 bliver den, der gennemfører dette stykke nødvendige lovgivning?

Hvis det lykkes at få forslaget igennem de såkaldte trilog-forhandlinger, kan vi få en positiv beslutning i løbet af 2025.

2.3 Adgang til nødvendige pesticider

En væsentlig forudsætning for frøproduktion er, at konventionelle danske frøavlere har adgang til brugbare planteværnsmidler, især gennem godkendelser til 'mindre anvendelse' og ansøgninger om dispensationer. Dette vigtige stykke arbejde har landskonsulenten for frø i 2024 taget sig af med succes.

Brancheudvalget for Frø har selv - og gennem L&F - arbejdet intensivt for at øge (eller fastholde) adgangen til nødvendige planteværnsmidler. Antallet af aktivstoffer er faldende, hvilket er problematisk - ikke mindst, hvis vi skal fastholde produktion og eksport. Og det skal vi. Den danske frøsektor er unik og skaber både eksportindtægter og arbejdspladser, foruden at produktionen foregår under professionelle forhold.

Frøbranchen arbejder konstant på at udnytte ressourcerne bedre og opnå højere udbytter og fastholde kvaliteten. Kun hvis vi kan fastholde den konkurrenceevne vi har, og udbygge den, kan vi undgå at miste, hvad der er opbygget i generationer. Derfor interesserer frøbranchen sig for alle forhold med betydning for frøproduktion.

Reglone til ukrudtsbekæmpelse i engrapgræs og hvidkløver til vinteranvendelse blev tilladt i sæsonen. Dette medvirker til at kontrollere problemukrudt i marken, som er nødvendig for at opnå den nødvendige kvalitet af den færdige frøvare.

Andre problemukrudsarter er kvik/andre ukrudtsgræsser, som på grund af det meget nære slægtskab med vores kulturgræsser, er vanskelige eller umulige at bekæmpe i en frøgræs-afrørde.

I spinat til frø blev Asulox tilladt at anvende til ukrudtsbekæmpelse i 2024.

Glyphosat (Roundup) blev i beretningsåret godkendt til anvendelse i rækkedyrkning af græsser.

Adgang for landmænd til kvalitetsfrø er udgangspunktet for al fødevare- og foderproduktion – så i sidste ende indebærer restriktioner i anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler i frøproduktionen, at fødevareforsyningen i EU bliver mere usikker.

3 Forskning og forsøg

Brancheudvalget for Frø har konstant fokus på muligheder for at forbedre den danske frøproduktionsplatform. En absolut væsentlig del af fremtiden, er at finde/afprøve/forfine/forske/forsøge nye eller bedre metoder eller hjælpestoffer til at øge konkurrenceevnen.

Derfor har frøbranchen så stor interesse i, at der både findes umiddelbare løsninger og løsninger på lang sigt. Frøbranchen har derfor i årtier engageret sig i forskningsprogrammer, hvor der med offentlig finansiering og med egne bidrag, har været en kontinuerlig mulighed for at 'se lidt udover egne skosnuder' – og lede efter vejen frem. Det skal være en vej, der bringer/holder den danske frøproduktion i front.

Et initiativ i beretningsåret er, at Brancheudvalget for Frø – i et vist omfang – har valgt at sætte frie midler i forskellige mindre projekter, som ikke har kunnet finansieres af anden vej. I beretningsåret er der bl.a. afprøvet bladgødskning til spinat og et nyt middel i engrapgræs, som måske kan afløse Reglone.

BFF ser positivt ind i fremtidens ukrudtsbekæmpelse til frøproduktion. I dag er det muligt at kortlægge problemukrudt i en mark via droner og satellitter. Dernæst udarbejdes et kortmateriale, som danner baggrund for hvor der skal behandles i marken. Vi har set besparelser på op til 90% kemi ved kun at behandle de områder, der er inficeret af særligt rod ukrudt og ukrudtsgræsser.

Det er fortsat nødvendigt at behandle hele marken *forebyggende* mod ukrudt generelt, men der er altså mange muligheder, hvis problemarter alligevel udvikler sig.

Næste generation af ukrudtskontrol er *visionsbaseret*. Det betyder, at frøavleren kan udføre spotbehandling mod ukrudt 'on the go' ved hjælp af avanceret kamerateknologi. Udover behandling mod ukrudt, er det muligt at udarbejde et meget detaljeret kortmateriale vedr. ukrudtsarter, vækststadier, fremspiringsprocenter, jordbundsforhold etc. Dét datagrundlag har et stort potentiale i forhold til IPM-tankegangen som ofte nævnes i f.eks. EU landbrugs-politik. Teknologierne er stadig under udvikling, og potentialet er stort.

Udvikling af ny teknologi, der er praksisorienteret og målrettet til den danske frøproduktion, er kompliceret og omkostningstung. Udviklingen af denne teknologi, som kan medføre en bedre ukrudtskontrol og miljøprofil, vil kunne fremskyndes med tilførsel af økonomiske midler der er målrettet til at fremme udvikling af netop visionsbaseret ukrudtskontrol. Det vil være en *gamechanger* for både økologiske og konventionelle frøavlere, ligesom teknologien vil kunne overføres til ukrudtsproblemer i andre afgrøder.

Den danske frøbranche har desuden brug for at blive akkrediteret for den udvikling og bæredygtige profil som vi konstant søger. Hvis der var en international model for PBI¹¹, ville den danske frøbranche kunne vise, hvor lav belastning pr. kg produceret frø der er, ift. frøproduktion andre steder. Desværre har et lavt pesticidforbrug endnu ikke en værdi på eksportmarkedet.

Ét af de projekter der har opnået støtte i året, er AG Precision v/Kristian Møller, der dels har arbejdet på at bygge bro mellem forskellige aktører/systemer, dels har prøvet at sætte kendte dele sammen til en fungerende 'on-the-go' sprøjte. Det er meget udfordrende at opbygge og afprøve de nødvendige algoritmer, kameraer mv., og i disse år er mange forskellige aktører i gang med at løse problematikkerne. Det tager nok noget tid før vi har fuldt anvendelige systemer i frøgræs, der samtidig er konkurrencedygtige.

Udover de flerårige projekter, har Frøafgiftsfonden en afgørende betydning for at kunne finansiere mindre projekter med fokus på aktuelle problemstillinger i både mark- og havefrøproduktionen. (se afsnit 5.2 for beskrivelser af projekter støttet af Frøafgiftsfonden).

3.1 GUDP: PRÆCISIONSFRØAVL (2023-2026)

'PRÆCISIONSFRØAVL' er et projekt, som frøbranchen sammen med Aarhus Universitet, SEGES Innovation og Syddansk Universitet har modtaget GUDP-midler til.

PRÆCISIONSFRØAVL skal udvikle et rækkedyrkningskoncept, hvor afgrøden etableres i tætte, ubrudte bånd og alt, hvad der står udenfor rækken defineres som ukrudt. På baggrund af markdata udvikles algoritmer til afgrødegenkendelse og software, som omsætter informationerne til digitale kort for præcisionsukrudtsbekæmpelse bl.a. i de finere plænetyper af græsser. Projektet forventes at give et lavere herbicidforbrug og en økonomisk forbedret frøproduktion.

¹¹ Pesticid Belastnings Indeks

Det nye projekt som GUDP (Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram) har bevilget, har et samlet budget på 16,4 mio.kr. i årene 2023-26, hvoraf GUDP bidrager med 8,8 mio.kr. Frøbranchens bidrag via Frøafgiftsfonden, Aarhus Universitet og egne bidrag, udgør 'restbeløbet' på 7,6 mio. Partnere er Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, SEGES Innovation, markfrøfirmaerne DLF, DSV og Barenbrug, samt Brancheudvalget for Frø.

Frøbranchen glæder sig over projektet, som gerne skulle forbedre og løfte den danske frøproduktionsplatform til fremtiden.

3.2 GUDP: BIO4SEED (2024-2027)

Brancheudvalget for Frø indsendte en ansøgning i 2023 på projektet 'BIO4SEED', som skal identificere/monitere/udvikle vejledninger til skadedyrskontrol og fremme af naturlige fjender i korsblomstrede forårssåede havefrøafgrøder og i hvidkløver til frø.

Ansøgningen blev godkendt i GUDP bestyrelsen og projektet kunne igangsættes i 2024. GUDP støtter det fireårige projekt med 6,1 mio., mens frøbranchen, AU mfl. bidrager med 5,1 mio. – i alt har projektet omkostninger for 11,2 mio.kr. over de fire år.

Projektet er på flere måder nytænkende. F.eks. skal der identificeres naturlige fjender af skadedyr, som skal opformeres og dernæst udbringes med drone til berørte marker – og foretage naturlig bekæmpelse, og monitoring af skadedyr skal opgraderes så man bedre kan forebygge spredning af skadedyrene med en intensiv indsats på første 'udbrudssted'.

Hele projektet bygger altså på at man skal anvende naturens egne mekanismer – og mindre kemi. Og måske skal man kunne lære at leve med begrænsede tab til skadedyr.

4 Arbejdet i internationale fora - COPA-COGECA, Euroseeds, ISF mv.

Euroseeds, <https://www.euroseeds.eu/>, repræsenterer frøforædlere, frøhandel og frøproduktion bredt i EU (og i enkelte lande udenfor EU). Dansk Frø er medlem.

Søren Halbye, CEO for DLF, blev i beretningsåret valgt til præsident for Euroseeds for en treårig periode. Dette skete til Euroseeds årsmøderne, der i 2024 blev afholdt i København med ca. 1.250 deltagere fra hele verden.

Årsmøderne går på skift til medlemmernes lande når kongres faciliteterne lever op til visse krav. Tivoli Congress Center i København, der dannede rammen om begivenheden, levede til fulde op til forventningerne fra de mange deltagere. Den danske frøbranche og Landbrug & Fødevarer fik vist både gæstfrihed og faglighed.

Landbrug & Fødevarers CEO, Morten Boje Hviid, var hovedtaler. Morten fortalte om den særdeles aktuelle 'Grønne treparts aftale'. En sådan aftale giver genlyd i mange andre lande, hvor samarbejdet indenfor landbruget og toneangivende NGO'er (F.eks. DN), eller forholdet til politikerne, ofte lader meget tilbage at ønske. Men i Danmark kan man altså finde sådanne veje. Morten Boje Hviid deltog desuden i en paneldebat med en række vigtige internationale aktører.

Figur 15: Søren Halbye, CEO i DLF som nyudnævnt præsident for Euroseeds

Figur 16: Morten Boje Hviid, CEO i Landbrug & Fødevarer holder en blændende tale om Grøn Treparts aftalen.

Figur 17: Paneldebat om fremtidens landbrug og samfundets forventninger/krav. Fra venstre ses Morten Boje Hviid (L&F), Catherine Geslain-Laneelle (politikdirektør i EU-Kommissionens generaldirektorat for landbrug), Lennart Nilsson (Cogeca formand), Yves Madre (Farm Europe), Michael Gohn (dáværende Euroseeds præsident), samt på skærmen Herbert Dorfmann (MEP).

Under Euroseeds findes en række sektioner og udvalg.

Klaus K. Nielsen, DLF, er medlem af en række udvalg om forædling (PBI), sortsrettigheder (IPR) og frølistning- og frøcertificering (PRM).

I Section Forage and amenity Grasses (SFG) er Nils Elmegaard formand for udvalget. Udvalget arbejder med alle forædlings-, produktions- og markeds-mæssige forhold indenfor græs- og kløverfrø, samt andre markfrø (efterafrøder).

Under græsfrøsektionen (SFG) i Euroseeds arbejder et udvalg (Nils Elmegaard formand i 2024) for at begrænse illegale aktiviteter på frømarkedet. Det er i branchen almindeligt kendt, at der foruden det legale marked, også er en illegal del. Desuden er der svindel med pakninger/etiketter og lignende. Det er ulovlige og uacceptable aktiviteter, som forstyrrer markedet i EU. Udvalget har udarbejdet generelle retningslinjer for, hvordan frøfirmaer forventes at 'agere' på markedet (Code of Conduct), som langt de fleste betydende græsfrøfirmaer har underskrevet.

Figur 18: I randen af Euroseeds årsmøderne, afholdtes flere andre møder, når nu folk alligevel mødtes fra det meste af verden. På billedet er ISF Advisory Group Fodder Plants samlet i København.

COPA-COGECA, <http://www.copa-cogeca.be/Menu.aspx>, som er landmændenes og deres andelsselskabers organisation i EU, varetager frøavlernes interesser. I COPA's frøudvalg er Thor Gunnar Kofoed¹², formand. Troels Prior Larsen og Nils Elmegaard deltager som danske repræsentanter for Brancheudvalget for Frø. Arbejdsgruppen fokuserer på de forhold, der har betydning for frøavlerne – f.eks. NGT (præcisionsplanteforædling), frødirektiverne (PRM), den fælles landbrugspolitik, plantebeskyttelsesmidler, produktionsstatistik mv.

COPA repræsenterer næsten alle landmænd i EU. Landbrug & Fødevarer er medlem af COPA-COGECA.

De to ovennævnte organisationer arbejder sammen i EU om de forhold, som har betydning for frøbranchen, og hvor der kan skabes enighed. Dette gælder f.eks. indenfor felterne PRM, NGT, adgang til pesticider i produktionen og økologilovgivningen, hvor der er taget fælles initiativer til at argumentere for branchens holdninger overfor beslutningstagere og forbrugere.

International Seed Federation (ISF), <http://www.worldseed.org/>, er verdensomspændende og arbejder især på at forbedre handelsmulighederne for frø – herunder at fjerne ubegrundede barrierer. Der arbejdes også på at sikre sortsrettigheder, samt at repræsentere frøbranchens holdninger i andre organisationer som OECD, FAO, UPOV, ISTA og om stillingtagen og reaktioner på internationale aftaler om genressourcer (IT-PGRFA og Nagoya-protokollen).

I beretningsåret fyldte ISF 100 år! Kongressen blev holdt i Rotterdam – se mere bagest (afsnit 8), hvor der er en kort redegørelse for begivenhederne. Desuden bragte Frøavleren to sider fra kongressen – ligeledes indsat bagest.

Dansk Frø er medlem af ISF.

Klaus K. Nielsen, DLF, er medlem af bestyrelsen i ISF.

¹² Thor Gunnar Kofoed forventes april 2025 genvalgt til formand for udvalget for endnu 2 år.

Herudover har ISF flere arbejdsgrupper/udvalg:

- ✓ Klaus K. Nielsen sidder i Coordination Group PBI (*Plant Breeding Innovation*) og i Coordination Group IP (*Intellectual Property*)
- ✓ I Advisory Group *Forage and Turf* sidder Nils Elmegaard.
- ✓ I *Vegetables and Ornamentals* sidder Kim Nielsen, Vikima Seed.
- ✓ Nils Elmegaard er medlem af Generalsekretær udvalget, samt formand for udvalget Coordination Group ISP (*Illegal Seed Practices*).

I organisationen **ESGG** (European Seed Growers' Group) mødes frøavlerrepræsentanter fra en række lande i EU. ESGG arbejder for frøavlernes interesser i nogle af de vigtigste frøproducerende lande i EU (der er medlemmer fra Danmark, Frankrig, Italien, Sverige, Tyskland, Belgien, UK og Finland).

Havefrøvirksomhederne Jensen Seed og Vikima Seed deltager i APSA (Asia and Pacific Seed Association). Denne organisation er vigtig for især grøntsagsfrø (herunder spinatfrø) til markederne i Asien og Nordamerika.

5 Administration, fonde m.m.

5.1 Brancheudvalgets ledelse og sekretariat

I henhold til Brancheudvalget for Frøs vedtægter går formandsposten på skift mellem henholdsvis handel og produktion for ét år ad gangen. Gårdejer Troels Prior Larsen var formand for udvalget i beretningsåret, mens avlsdirektør Jørn Lund Kristensen var næstformand.

I 2024 havde Brancheudvalget for Frø 3 medlemmer¹³ og 9 repræsentanter:

Forening/organisation	Antal repræsentanter
Landbrug & Fødevarer, <i>Frøsektionen</i>	4
Dansk Frø	5

Brancheudvalget for Frø 2024:

Troels Prior Larsen (formand), Jørn Lund Kristensen (næstformand), Klaus K. Nielsen, Torben Hansen, Anita Halbye, Morten Bang, Thor Gunnar Kofoed, Carsten Jørgensen og Martin Mogensen.

Henrik Buck Rasmussen, Thomas Holst og landskonsulent i frø Carl Høj Laursen, deltog som observatører.

Sekretariatets opgaver blev i beretningsåret udført af chefkonsulent Nils Elmegaard.

¹³ Dansk Frø, L&F-Frøsektionen og Havefrøavlerforeningen

Den daglige administration af Frøafgiftsfonden har Karoline Schnoor og Nils Elmegaard varetaget, mens L&F's økonomifunktion tog sig af bogføring og regnskab. PWC har været Brancheudvalgets revisor i beretningsåret.

Brancheudvalget har aftale med Landbrug & Fødevarer om sekretariatsbetjening.

[Brancheudvalget for Frø \(lf.dk\)](#) har mere information.

Brancheudvalget for Frø har i beretningsåret administreret Frøafgiftsfonden (gennem betalt aftale med Fondssekretariatet i Landbrug & Fødevarer).

5.2 Frøafgiftsfonden

Frøafgiftsfondens lovgrundlag kan findes i Landbrugsstøtteleven. Brancheudvalget for Frø administrerer (gennem aftale med L&F, Fondssekretariat) fonden. Se mere her: [Forside \(froefgiftsfonden.dk\)](#)

Frøafgiftsfonden har i 2024 (spor 1) ydet støtte til en række forsknings- og forsøgsaktiviteter til gavn for den samlede frøbranche. De støttede projekter kan ses her: [Det har fonden støttet \(froefgiftsfonden.dk\)](#).

Frøafgiftsfonden har i 2024 (spor 2) ydet støtte til en række forskningsaktiviteter til gavn for den samlede frøbranche. De støttede projekter kan ses her: [Det har fonden støttet \(froefgiftsfonden.dk\)](#)

Bestyrelsen består af 12 personer, hvoraf 8 repræsenterer erhvervet og 4 repræsenterer offentlige interesser.

I henhold til bekendtgørelse opkræves 2 promille i produktionsafgift for frø (til spor 1). Afgiften opkræves for græs-, kløver- og grøntsagsfrø, der avles her i landet på grundlag af det samlede afregningsbeløb, der kontraktmæssigt tilkommer frøavleren inden fradrag af omkostninger til tørring og rensning, men før tillæg af merværdiafgift.

Desuden opkræves 1,25 kr./kg omsat græs og græsmarksbælgplanter på det danske marked (til spor 2).

I regnskabsåret 2024 havde Frøafgiftsfonden et afgiftsprovener på 2,1 mio.kr. i spor 1 (en halvering i forhold til året før) og 7,5 mio. i spor 2. I alt produktionsafgifter på 9,5 mio. kr. Hertil kom et tilskud fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug på 1,5 mio.

På grundlag heraf støttede Frøafgiftsfonden med i alt 4,1 mio. kr. til forsknings- og rådgivningsaktiviteter i *spor 1* og med 11,5 mio. i *spor 2*. Fonden havde overførsler på lidt over 13 mio. kr. fra året før, så derfor kunne flere aktiviteter end afgifterne gav grundlag for, gennemføres.

I beretningsåret frem til 31. oktober 2024 har bestyrelsen bestået af: Thor Gunnar Kofoed (formand), Jørn Lund Kristensen (næstformand), Torben Hansen, Lars Sørensen, Ann Laura Luunbjerg, Troels Prior Larsen, Lasse Skovlund Bech, Klaus K. Nielsen, Benny Elmann-Larsen, Birte Boelt, Carl-Otto Ottosen og Kern Lærkholm Petersen.

Den 1. november 2024 blev fondens bestyrelse udpeget for en fireårig periode frem til 31. oktober 2028. Bestyrelsen består nu af: Thor Gunnar Kofoed (formand), Jørn Lund Kristensen (næstformand), Torben Hansen, Troels Prior Larsen, Klaus K. Nielsen, Bjarne Sigvard Hansen, Malu Rasmussen, Betty Schmidt, Benny Elmann-Larsen, Birte Boelt, Fiona Hay og Kern Lærkholm Petersen.

Nils Elmegaard er administrator.

5.3 Dansk Frø (medlem af Brancheudvalget for Frø)

Dansk Frø havde i beretningsåret 16 medlemsvirksomheder med aktiviteter indenfor græsfrø, kløverfrø, havefrø og roefrø. Medlemmernes aktiviteter dækker forædling, opformering og markedsføring af de nævnte frø i Danmark og ikke mindst til en lang række lande verden over. Langt hovedparten af produktionen eksporteres, så en mere eksportorienteret branche findes næppe i Danmark.

Bestyrelsen i Dansk Frø har hele året bestået af Jørn Lund Kristensen (formand), Niels Borre og Jens-Olav Høst Hansen, mens Morten Bang (har afløst Ann Laura Luunbjerg), Leif Thygesen (har afløst Lasse Bech) og Henrik Møller (har afløst Elo W. Larsen), har virket i bestyrelsen i dele af året.

Dansk Frø består af tre sektioner:

Markfrøsektionen (Jørn Lund Kristensen formand),

Havefrøsektionen (Jens-Olav Høst Hansen formand) og

Roefrøsektionen (Henrik Møller formand).

Brancheudvalget for Frøs sekretariatsleder, Nils Elmegaard, bistår Dansk Frø efter aftale med L&F.

5.4 Frøsektionen, L&F (medlem af Brancheudvalget for Frø)

Frøsektionen er en del af Landbrug & Fødevarer. Frøsektionen varetager danske frøavlernes faglige, erhvervspolitiske og markedsøkonomiske interesser og bidrager til at styrke samarbejdet mellem avlere, forskere og frøfirmaer. Sektionen ledes af en landsdækkende bestyrelse, som udpeges lokalt. Havefrøavlerforeningen udgør en lokalforening i Frøsektionen.

Troels Prior Larsen er formand. Sekretariatet varetages af chefkonsulent Thomas Holst.

Mere information på [Frøsektionen \(lf.dk\)](http://frøsektionen.lf.dk)

6 Udvalgte forkortelser

FORKORTELSER	BETYDNING
APSA	Asia and Pacific Seed Association
BFF	Brancheudvalget for Frø
CAP	Common Agricultural Policy (EU's fælles landbrugspolitik)
COGECA	European Co-operatives (andelselskaber)
COPA	European Farmers (landmændene)
ESGG	European Seed Growers Group
EU	(den) Europæiske Union
Euroseeds	Europæiske forældre, opformerer, markedsføring af frø
F2F	Farm-to-Fork - strategi under 'Green Deal'
FAO	FOOD and Agricultural
GUDDP	Det Grønne Udviklings- og Demonstrations Program
ISF	International Seed Federation
ISTA	International Seed Testing Association
KOM	Europa Kommissionen
L&F	Landbrug & Fødevarer
LBST	Landbrugsstyrelsen
MST	Miljøstyrelsen
NBT	New Breeding Techniques
NGO	Non-Governmental Organisation
NGT	New Genomic Techniques
OECD	Organisation of Economic Co-operation and Development
OHM	Organic Heterogeneous Material
PRM	Plant Reproductive Material/Frølovgivning
SEGES	SEGES Innovation er en privat og uafhængig forsknings- og udviklingsorganisation indenfor landbrugs- og fødevarerområdet
SUR	Sustainable Use Regulation
UK	United Kingdom
UPOV	International Union for the Protection of new Varieties of plants

7 Tabelbilag

1. Danmarks areal med græsmarksbælgplantefrø og frøgræs
2. Danmarks areal med havefrø og andet markfrø til certificering
3. Danmarks høstudbytte af græsmarksbælgplanter og frøgræs
4. Dansk gennemsnitsudbytte af græsmarksbælgplanter og frøgræs
5. Udvikling i arealet med økologisk dyrkede græsmarksbælgplanter og frøgræs
6. Udvikling i de danske frølagre af græsmarksbælgplante- og græsfrø pr. 1. juli
7. Udvikling i priser til danske avlere for græsmarksbælgplante- og græsfrø
8. Danmarks eksport af græsmarksbælgplante- og græsfrø fordelt på arter
9. Danmarks eksport af græsmarksbælgplante- og græsfrø fordelt på lande

Tabel 1

Danmarks areal med græsmarksbælgplantefrø og frøgræs i hektar

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Gennemsnit sidste 10 år
Rødkløver	299	139	51	248	114	475	392	449	613	887	367
Hvidkløver	3.403	3.619	3.796	4.341	3.474	5.032	5.672	4.918	4.592	5.424	4.427
Alsikekløver	6	6		0		7	0		7	35	9
Lucerne	12			4	0		0	13	25	93	21
Humlesneglebælg	63	68	30	0	34	25	95	153	120	73	66
Kællingetand	0	7	4	0	10	10	8	11	0	0	5
Bælgplantefrø i alt	3.783	3.839	3.881	4.593	3.632	5.549	6.167	5.544	5.357	6.512	4.886
Alm. rajgræs	26.525	24.074	26.175	34.161	43.012	43.777	48.184	51.627	44.101	34.654	37.629
Ital.rajgræs + Wwold	1.102	818	1.833	1.295	1.867	2.171	2.502	2.193	1.123	1.552	1.646
Hybrid rajgræs	694	302	342	427	484	741	758	532	282	217	478
Timothe	541	363	405	538	499	659	764	963	914	533	618
Knoldrottehal	9	9	0	0	0	8	8	8	10	10	6
Hundegræs	2.815	4.262	4.961	5.283	5.628	4.662	3.221	3.477	4.595	3.311	4.221
Engsvingel	676	513	431	194	210	731	1.204	1.332	1.097	368	676
Rødsvingel	16.881	17.771	18.358	21.849	19.441	19.346	22.160	26.179	19.880	10.465	19.233
Bakkesvingel	761	786	996	1.389	990	713	780	1.018	923	578	893
Strandsvingel	4.386	3.676	5.923	7.693	7.255	6.971	6.562	6.951	8.630	7.579	6.563
Rajsvingel	1.247	712	507	790	1.206	1.678	1.174	1.157	1.379	703	1.055
Hvene	78	158	158	176	143	208	231	73	145	139	151
Alm.rapgræs	34	97	56	55	80	159	182	126	95	71	96
Engrapgræs	5.839	7.009	8.131	8.699	10.243	9.204	9.094	9.435	7.035	6.290	8.098
Græsfrø ialt	61.588	60.550	68.276	82.550	91.058	91.028	96.824	105.080	90.209	66.468	81.363
Total areal	65.371	64.389	72.157	87.143	94.690	96.576	102.991	110.624	95.566	72.980	86.249

Brancheudvalget for Frø. Tal indeholder økologisk dyrket andel med mindre andet er angivet

Tabel 2

Danmarks areal med havefrø (ej cert.) og andet markfrø til certificering, ha.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Gennemsnit sidste 10 år
Spinat	4.777	5.905	8.842	10.642	11.729	5.432	4.782	7.110	7.529	10.396	7.714
Andet havefrø	873	1.317	1.367	1.095	1.210	1.140	1.687	1.900	1.647	1.350	1.359
I alt	5.650	7.222	10.209	11.737	12.939	6.572	6.469	9.010	9.176	11.746	9.073
Markært	1.736	1.306	2.340	2.358	2.696	2.064	2.351	2.713	3.061	2.999	2.362
Hestebønne (vår-)	1.311	554	1.944	2.786	2.995	2.939	2.674	2.865	2.737	2.512	2.332
Hestebønne (vinter)						12	27	71	193	175	96
Smalbladet Lupin	46	8	42	52	128	159	409	641	648	410	254
Roer	57	68	97	74	56	89	96	109	147	128	92
Vårraps	236	21	463	479	662	457	370	630	625	274	422
Vinterraps	198	137	314	201	193	126	84	144	124	135	166
Honningurt							24	7	6	7	11
Gul sennep	204	190	10	14	19	131	216	300	424	426	193
Olieræddike	269	146	170	186	244	329	315	391	379	726	315
I alt	4.077	2.429	5.380	6.150	6.993	6.307	6.565	7.870	8.344	7.792	6.191
Total	9.727	9.651	15.589	17.887	19.932	12.879	13.034	16.880	17.520	19.538	15.264

Brancheudvalget for Frø. Tal indeholder økologisk dyrket andel med mindre andet er angivet

For andet frø er medtaget alle generationer - tal fra TystofteFonden

Tabel 3

Danmarks høstudbytte (konv + øko) af græsmarksbælgplanter og frøgræs, tons

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Gennemsnit sidste 10 år
Rødkløver	45	42	10	69	19	107	66	116	112	243	83
Hvidkløver	2.006	2.006	1.178	1.978	1.341	2.332	2.442	2.813	972	1.371	1.844
Alsikekløver	0	1				5			1	16	5
Lucerne	0	0		2				10	15	31	10
Humlesneglebælg	50	63	31		34	19	70	154	63	48	59
Kællingetand	0	6	2		5	2	4	3	0	0	2
Bælgplantefrø i alt	2.102	2.118	1.222	2.049	1.399	2.466	2.582	3.096	1.163	1.709	1.991
Alm. rajgræs	45.322	33.557	39.206	46.728	72.692	66.688	71.816	81.686	44.711	54.838	55.724
Ital.rajgræs + WW	1.907	1.244	3.118	1.823	3.081	3.485	3.567	3.500	1.274	2.044	2.504
Hybrid rajgræs	1.130	376	406	535	642	1.057	976	543	283	238	619
Timothe	230	195	191	217	246	380	345	548	322	223	289
Knoldrottehale	6	5	0	0	0	6	4	4	3	5	3
Hundegræs	3.062	4.202	5.299	5.396	5.585	4.875	3.419	4.269	3.979	3.119	4.320
Engsvingel	322	407	319	175	92	514	1.056	1.373	825	252	533
Rødsvingel	25.044	23.109	28.142	31.690	27.496	23.769	33.957	43.387	27.120	14.083	27.780
Bakkesvingel	832	599	988	1.120	973	572	1.062	1.038	917	603	870
Strandsvingel	6.786	4.965	7.823	9.755	11.110	8.302	10.107	10.763	9.254	11.291	9.016
Rajsvingel	1.853	948	497	828	1.520	1.841	1.436	1.463	1.298	802	1.249
Hvene	35	57	59	57	80	84	80	33	54	58	60
Alm.rapgræs	23	79	39	41	64	134	162	143	72	66	82
Engrapgræs	7.199	5.461	8.231	6.640	12.180	10.415	10.203	11.920	5.151	6.526	8.393
Græsfrø ialt	93.750	75.205	94.317	105.005	135.761	122.123	138.190	160.675	95.262	94.147	111.444
Total	95.853	77.324	95.539	107.054	137.160	124.589	140.772	163.771	96.425	95.857	113.434

 Statistikbanken
 Bruttohøstvalget for Frø. Tal 2024 er foreløbige

Tabel 4

Dansk gennemsnitsudbytte af KONV + ØKO græsmarksbælgplanter og frøgræs, kg pr. ha

										Foreløbige	Gennemsnit
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	sidste 10 år
Rødkløver	165	303	203	279	169	225	167	259	183	273	223
Hvidkløver	587	554	310	456	386	464	431	572	212	253	422
Alsikekløver	117	112		570		704			187	457	358
Lucerne	42							739	581	336	425
Humlesneglebælg	791	933	1.048		999	767	735	1.008	529	658	830
Alm.Kællingetand		807	431		503	222	495	252			452
Alm. rajgræs	1.677	1.394	1.498	1.368	1.690	1.523	1.490	1.582	1.014	1.582	1.482
Ital.rajgræs + Wwoldisk	1.634	1.521	1.685	1.408	1.650	1.605	1.425	1.596	1.135	1.318	1.498
Hybrid rajgræs	1.446	1.246	1.186	1.254	1.326	1.427	1.288	1.021	1.004	1.095	1.229
Timothe	663	536	471	403	492	577	451	569	353	418	493
Knoldrottehale	711	578				743	546	528	271	510	555
Hundegræs	1.118	986	1.068	1.021	992	1.046	1.062	1.228	866	942	1.033
Engsvingel	801	793	740	900	439	703	877	1.031	752	684	772
Rødsvingel	1.516	1.300	1.533	1.450	1.414	1.229	1.532	1.657	1.364	1.346	1.434
Bakkesvingel	754	762	992	806	983	802	1.361	1.019	993	1.043	951
Strandsvingel	1.540	1.351	1.321	1.268	1.531	1.191	1.540	1.548	1.072	1.490	1.385
Rajsvingel	1.415	1.332	980	1.048	1.260	1.097	1.224	1.264	941	1.141	1.170
Hvene	404	360	372	323	559	402	347	453	370	420	401
Alm.rapgræs	735	813	693	749	797	843	889	1.131	760	930	834
Engrapgræs	1.212	779	1.012	763	1.189	1.132	1.122	1.263	732	1.038	1.024

Brancheudvalget for Frø.

Tabel 5

Økologisk frøareal med græsmarksbælgplantefrø og frøgræs i hektar

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Gennemsnit sidste 10 år
Rødkløver	238	122	79	256	136	453	355	458	526	617	324
Hvidkløver	587	143	208	727	541	1.207	1.426	1.218	732	1.046	784
Alsikekløver	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lucerne	12	0	0	0	0	0	0	0	5	53	7
Humlesneglebælg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kællingetand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bælgplantefrø i alt	837	266	287	983	678	1.661	1.781	1.676	1.263	1.716	1.115
Alm. rajgræs	851	259	866	1.736	2.268	4.298	4.667	3.645	1.376	650	2.062
Ital.rajgræs + Wwold	0	0	95	56	162	232	261	157	115	24	110
Hybrid rajgræs	81	21	74	241	157	169	412	268	88	69	158
Timothe	199	111	104	306	237	446	571	683	570	188	342
Hundegræs	105	104	175	194	272	379	540	494	460	201	292
Engsvingel	123	59	97	90	84	173	403	490	270	82	187
Rødsvingel	53	20	32	104	53	130	252	174	105	51	97
Bakkesvingel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strandsvingel	164	71	113	187	161	281	370	431	318	128	222
Rajsvingel	90	219	156	223	328	354	318	340	238	73	234
Engrapgræs	0	0	5	5	0	0	9	6	5	30	6
Græsfrø ialt	1.666	864	1.716	3.142	3.722	6.462	7.802	6.688	3.545	1.495	3.710
Total	2.503	1.130	2.003	4.125	4.399	8.123	9.583	8.364	4.808	3.212	4.825

Brancheudvalget for Frø

Tabel 6

Udviklingen i danske frølagre af græsmarksbælgplante- og græsfrø pr. 1. juli

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Gennemsnit sidste 10 år
Rødkløver	155	250	125	266	309	310	126	132	121	79	187
Hvidkløver	945	1.253	992	581	724	423	771	991	1.505	958	914
Alsike	3	30	15	25	31	47	32	21	4	3	21
Lucerne	55	193	160	224	204	158	154	148	119	167	158
Alm.Kællingetand	2	9	4	10	7	2	5	14	6	6	7
Humlesneglebælg	88	146	134	107	13	3	0	0	0	3	49
Ialt bælgplanter	1.248	1.881	1.429	1.213	1.288	942	1.089	1.306	1.755	1.216	1.337
Alm. rajgræs	39.631	35.899	17.995	9.426	4.987	12.190	11.657	15.826	38.496	33.091	21.920
Ital.rajgræs + WW	3.687	2.406	1.744	2.227	772	1.568	3.031	3.157	3.093	1.137	2.282
Hybrid rajgræs	1.677	2.138	1.573	1.061	491	529	810	1.053	979	679	1.099
Timothe	820	633	699	869	556	634	578	607	481	481	636
Knoldrottehal	20	24	22	9	0	1	0	3	3	1	8
Hundegræs	341	359	344	570	1.912	3.284	3.048	2.339	1.729	1.265	1.519
Engsvingel	136	286	464	261	155	64	43	354	1.041	1.327	413
Rødsvingel	8.242	8.846	6.193	6.832	5.713	3.938	1.376	7.339	28.653	33.387	11.052
Bakkesvingel	86	144	154	391	291	263	83	294	614	643	296
Strandsvingel	2.333	2.418	1.183	1.159	1.401	3.133	2.290	2.674	4.100	4.806	2.550
Rajsvingel	1.467	2.279	1.499	545	361	485	850	1.303	1.330	1.398	1.152
Hvene	141	84	73	75	83	144	176	172	189	226	136
Alm.rapgræs	55	50	35	8	6	21	62	130	154	176	70
Engrapgræs	3.068	2.329	950	1.926	911	3.918	3.906	4.321	8.549	7.697	3.757
Andre græsser	34	39	41	30	28	50	47	83	310	422	108
Ialt græsser	61.738	57.933	32.968	25.388	17.667	30.222	27.956	39.655	89.722	86.739	46.999
Total	62.985	59.815	34.398	26.602	18.955	31.164	29.044	40.961	91.477	87.955	48.335

Brancheudvalget for Frø. Tal indeholder økologisk dyrket frø

Tabel 7

Udviklingen i priser til danske frøavlere for græsmarksbælgplante- og græsfrø, kr. pr. kg

Høstår	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	Gennemsnit sidste 10 år
Rødkløver	43,75	30,80	39,34	29,57	30,03	34,24	44,20	43,29	46,48	40,48	38,22
Hvidkløver	30,19	28,81	26,00	31,89	31,51	27,64	31,23	31,15	36,31	34,44	30,92
Humlesneglebælg	21,36	23,64	22,51	25,51			27,92	26,92	26,27	25,37	24,94
Alm. rajgræs	7,84	7,64	8,10	8,22	9,23	7,84	9,77	10,53	9,97	8,35	8,75
Ital.rajgræs	7,60	6,75	6,40	6,88	7,63	7,44	8,62	8,30	7,93	7,32	7,49
Hybrid rajgræs	9,96	8,98	7,95	9,66	10,81	9,85	9,88	11,99	10,51	8,80	9,84
Timothe	24,49	12,51	14,82	14,12	13,28	13,88	18,73	21,53	23,39	21,73	17,85
Knoldrottehal	25,30	24,67	23,07				18,93	27,02	25,60	25,67	24,32
Hundegræs	12,87	14,18	14,22	15,33	14,26	11,07	11,62	12,68	12,08	10,67	12,90
Engsvingel	22,71	11,18	14,35	12,11	14,84	15,21	17,36	17,34	14,97	12,72	15,28
Rødsvingel	9,50	9,37	9,28	9,67	9,86	9,57	11,25	11,63	10,13	8,07	9,83
Bakkesvingel	9,55	10,78	11,59	14,46	15,12	13,83	14,10	13,26	12,54	10,77	12,60
Strandsvingel	9,78	9,74	9,58	10,05	10,85	9,52	10,88	11,68	11,32	10,02	10,34
Rajsvingel	9,85	10,46	9,76	10,86	11,62	11,37	11,32	11,36	11,65	10,33	10,86
Alm.rapgræs	19,69	19,68	22,43	24,92	25,83	18,55	21,61	22,19	23,76	21,24	21,99
Engrapgræs	15,12	15,52	17,82	19,52	20,13	14,33	16,70	19,00	18,79	16,43	17,34
Hvene	30,83	31,60	30,94	39,54	40,36	34,07	37,71	40,94	43,35	36,60	36,59
Vejet gns.	9,43	9,68	10,24	10,65	11,05	9,38	11,41	12,13	11,45	9,47	10,49

Brancheudvalget for Frø - årlig indberetning af afregning. Tallene er uden evt. bonus, lagerleje, transport o.lign.

Bemærk at de angivne priser dækker både konventionel og økologisk frøavl.

Tabel 8

Danmarks eksport af græsmarksbælgplante- og græsfrø fordelt på arter, tons

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	Gennemsnit sidste 10 år
Rødkløver	163	187	88	139	134	142	225	83	208	124	149
Hvidkløver	1.748	1.579	2.080	1.647	2.084	1.753	2.041	2.402	2.223	1.473	1.903
Andre bælgplanter*	99	83	87	97	152	103	95	105	204	147	117
Lucerne	278	397	529	670	735	942	726	624	573	536	601
I alt bælgplanter	2.287	2.245	2.784	2.554	3.105	2.940	3.087	3.213	3.208	2.280	2.770
Alm. rajgræs	43.602	45.024	46.583	44.712	47.815	56.737	56.031	53.476	44.606	41.734	48.032
Ital. rajgræs	2.574	3.377	2.381	3.629	3.706	3.557	2.859	3.664	3.861	3.625	3.323
Hybrid rajgræs	526	779	762	591	727	504	464	495	476	416	574
Timothe	838	871	878	878	1.021	685	904	702	627	585	799
Hundegræs	1.870	2.385	3.389	4.144	3.325	3.254	3.865	3.815	3.445	3.675	3.317
Engsvingel	269	302	210	593	976	236	398	490	344	342	416
Rødsvingel	23.437	22.058	23.430	23.997	28.675	25.978	24.202	23.155	19.179	17.983	23.209
Bakkesvingel	1.201	826	780	492	684	1.000	932	881	664	719	818
Strandsvingel	5.170	5.985	5.666	6.316	7.987	7.799	8.142	8.063	7.455	6.820	6.940
Rajsvingel	834	1.082	1.327	1.715	1.936	1.283	1.743	1.201	926	1.194	1.324
Engrapgræs	8.422	7.514	7.024	6.897	6.741	7.771	8.767	9.687	5.830	5.422	7.407
Andre græsser**	255	164	232	221	189	197	226	295	217	244	224
I alt græsser	88.997	90.366	92.662	94.185	103.782	109.000	108.531	105.923	87.629	82.758	96.383
Total	91.284	92.611	95.445	96.739	106.886	111.940	111.618	109.137	90.837	85.038	99.154

* inkl. Sneglebælg, alsike, kællingetand, persisk kløver, jordkløver, alexandrinerkløver, blodkløver, ladino kløver

** inkl alm.rapgræs, hvene, hejre, bermudagræs, mosebunke, dichondra repens, draphavre, poa reptans, enårig rapgræs, lundrapgræs, kikuyugræs og kamgræs

Tabel 9

Danmarks eksport af græsmarksbælgplante- og græsfrø fordelt på lande, tons

LAND	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	Gennemsnit sidste 10 år
BELGIEN/LUX	1.431	1.461	1.145	1.667	2.006	1.639	1.793	1.268	875	759	1.404
ESTLAND	296	329	301	364	446	540	519	562	464	539	436
FINLAND	1.687	1.234	1.077	1.167	1.197	1.618	1.617	1.671	480	876	1.262
FRANKRIG	10.303	9.704	9.979	10.262	10.814	11.810	13.030	11.481	8.811	9.191	10.539
HOLLAND	5.539	4.994	4.770	5.017	6.399	5.936	6.295	4.811	6.864	4.120	5.474
IRLAND	1.558	988	941	727	838	1.144	1.647	2.529	2.289	2.025	1.469
ITALIEN	5.756	5.977	5.822	5.744	5.985	5.948	6.630	8.498	6.495	5.850	6.270
LITAUEN	1.094	1.076	945	996	1.064	1.180	967	994	690	897	990
POLEN	2.799	3.017	3.598	3.174	3.023	4.059	2.505	3.477	2.023	2.046	2.972
RUMÆNIEN	779	897	871	997	1.180	1.561	1.877	1.623	1.501	1.685	1.297
SPANIEN	760	1.153	1.165	1.170	1.433	1.439	1.418	1.885	1.541	876	1.284
SVERIGE	1.052	1.230	1.425	1.493	1.872	2.171	2.074	1.837	1.172	1.717	1.604
TJEKKIET	1.312	1.381	1.442	1.612	1.967	2.091	2.060	2.302	1.232	893	1.629
TYSKLAND	23.694	28.314	26.111	25.275	30.911	34.716	29.353	25.797	24.503	19.902	26.858
UNGARN	554	886	941	871	975	1.203	1.254	1.220	822	293	902
ØSTRIG	2.230	1.772	1.461	1.539	2.217	2.371	2.261	1.943	1.307	1.070	1.817
EU-27 I ALT	61.938	65.725	63.401	63.697	74.171	81.265	77.055	73.900	62.754	54.482	67.839
3. LANDE I ALT	29.344	26.886	32.044	33.041	32.698	30.674	34.563	35.236	28.082	30.557	31.313
Totalt	91.284	92.612	95.445	96.739	106.886	111.939	111.618	109.137	90.837	85.038	99.154
NORDEN	604	559	466	598	849	816	793	562	595	828	667
ØVRIG EUROPA	16.095	17.020	20.138	20.159	20.935	20.104	21.418	17.488	14.252	12.832	18.044
NORDAMERIKA	4.608	3.196	2.916	3.545	3.913	2.622	4.763	7.147	5.636	6.409	4.475
SYDAMERIKA	575	436	854	788	579	309	325	908	1.155	725	665
ASIEN	6.979	5.174	7.278	7.474	6.001	6.603	7.129	8.677	5.662	8.664	6.964

8 Indtryk fra ISF 100-års kongres i Rotterdam 27.-29.maj 2024

8.1 Her lidt indtryk fra min deltagelse i ISF-kongressen 2024.

Figur 19: SS Rotterdam i baggrunden, hvor velkomstarrangementet blev holdt med over 1.000 deltagere.

Det var en stort anlagt begivenhed, hvor man ovenikøbet havde fået den Kong Wilhelm Alexander til at deltage i åbningsceremonien. Desuden blev en såkaldt 'Code of Conduct' vedtaget. Den fastlægger at man naturligvis skal overholde de vedtagne regler om handel, samt opførsel, men størst betydning har muligheden for at udelukke snydere og skurke fra at deltage i kongressen i en årrække. Reglerne vil gælde fra nu.

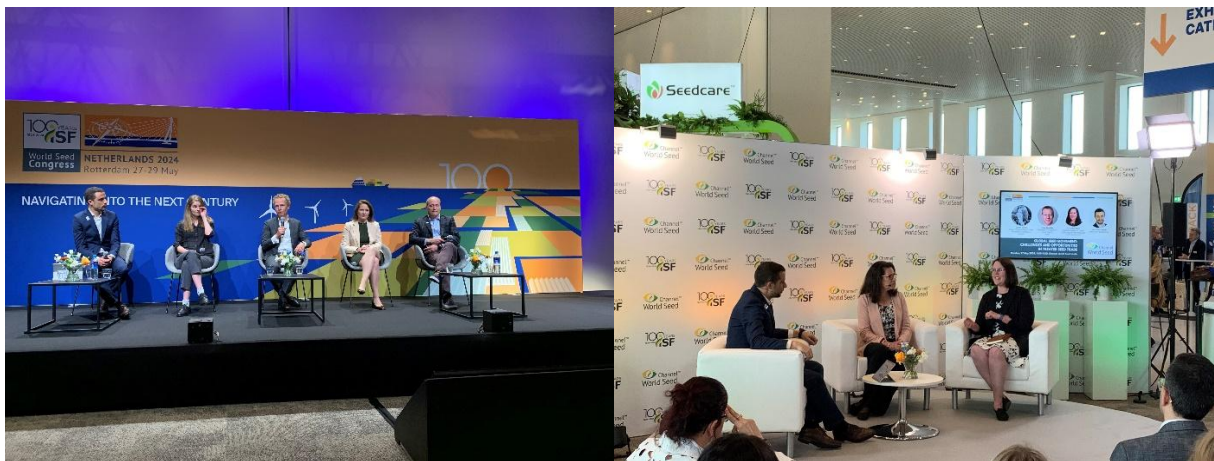

Figur 20: Kongen deltager i kongressens åbning (til højre) og besøger den Nederlandske stand (til venstre, hvor også Niels Louwars ses til venstre. Niels går på pension til efteråret – og ISF mfl. mister en kæmpe kapacitet)

Hele kongressen var fantastisk veltilrettelagt, men mit indtryk er, at den 'nye' måde at afholde kongressen med stor fokus på SoMe-aktiviteter og med nogle 'højt-flyvende' debatter, ikke animerer til fysisk deltagelse hele vejen igennem. For mit eget vedkommende kan jeg godt se programmet strammet op (da jeg ikke handler frø), således at man afholder åbningsceremoni og generalforsamling samme dag (mandag). Så kan jeg (og andre som ikke handler) tage hjem på kontoret et par dage før. Dette har jeg foreslået – og en række af mine kolleger er helt enige.

Der har på kongressen været en del snak om de høje omkostninger der er både vedr. tilmelding (1.600 EUR) og ikke mindst til bordene i 'trade-room' (1.080 EUR pr. stk). Desuden er der stor utilfredshed med, at der ikke er frie borde. Men, det er selvfølgelig svært at finde en løsning, der stiller alle tilfreds... Det er dog uomtvisteligt, at ISF er afhængig af indtægterne fra kongresserne hvis ikke medlemmer skal mere til lommerne. ISF må generelt betragtes som en sund organisation økonomisk, og med forventningerne til resultatet af denne kongres, forventes 'kongres-kassen' (som er en buffer) at blive fyldt igen til de 500 tEUR.

Man kan jo følge op på de forskellige aktiviteter (som er direkte tilgængelige på ISF-hjemmesiden). [World Seed Congress 2024 – Netherlands – Rotterdam 27-29 May](#)

Figur 21: Paneldebatter og ISF-kanal-optagelse fylder rigtig meget.

Jeg deltog foruden i mange mulige aktiviteter i selve kongressen i:

- ⇒ Illegal Seed Activities Coordination Group (den 24. maj) (som jeg blev formand for i de kommende tre år), hvor vi – udover at lære hinanden lidt at kende – fokuserede på:
 - At udarbejde en generel 'seed production guideline' for de vigtigste afgrøder. En sådan findes allerede for grøntsagsfrø, mens én for græsfrø mv. én for korn, er under udarbejdelse. Det skal ses som et forsøg på at mindske/forebygge misforståelser og konflikter i opformeringen mellem forældre/frøfirmaer og frøavlere.
 - Der er gennemført en omfattende spørgeskemaundersøgelse i en række lande, som hjælpe operatører i disse lande med (i sidste ende) at undgå/mindske illegale aktiviteter og oplyse om hvilke muligheder der er for at få bugt med snyd og overtrædelser af IP-rettigheider mv. 14 lande blev udvalgt sidste år og pt. har vi fået ret omfattende rapporter fra 6 af dem: Italien, Tyrkiet, Brasilien, Filippinerne, USA og Kina. (som jeg kan dele med interesserede).
 - ISF sekretariatet har desuden indhentet fortrolige informationer fra 26 lande, hvor det forsøges at indsamle konkret data på antal sager. Szonja fremlagde en midlertidig analyse, som jeg vedlægger.
 - Vi arbejder desuden med nogle 'tale-punkter' som kan bruges i forskellige sammenhænge til at fremme viden om hvor ødelæggende illegale aktiviteter er for hele værdikæden.
 - En aftale (*Memorandum of Understanding For a partnership for the promotion of legal seed and plants practices*) mellem 12 aktører (herunder ISF, Euroseeds, AIB, Breeders Trust og APSA) som underskrives under kongressen.
 - En revision af tidligere studier af Farm Saved Seed (FSS).
 - Opdatering af de såkaldte 'Key Strategic Objectives' (for 2026-2030), hvor en række mål hører under denne gruppe (en slags arbejdsplan).

Figur 22: I Trade-room ses overalt 'huskere' om, at illegale aktiviteter skal stoppes

- ⇒ De nationale sekretærers møde (25. maj), hvor både jeg selv og Emil Dalsgaard fra Sortsejerne deltog. Desuden var vi ca. 30 lande repræsenteret. Desuden deltog Marco van Leuwen og Arthur Santosh Attavar (kommende ISF-præsident).
 - Vi brugte det meste af tiden på at diskutere behov og retning for vores møder og for kongressen som sådan.
 - Desuden opdatering på 100-års jubilæums kongressen – program, forløb og ikke mindst dokumenter, der skulle vedtages på generalforsamlingen. Desuden alt det praktiske.

- ⇒ Ekstra møde i Forage & Turf onsdag morgen med updates på emner af interesse for de ca. 20 deltagere. Fra DK deltog Søren H. og jeg selv. Der er tilsyneladende stadig behov for tydeliggørelse af hvem der gør hvad i den nye ISF struktur (Coordinations Groups (CG) og crop Advisory Groups (AG)). F.eks. er Forage & Turf gruppens forslag til en generel vejledning for frøproduktion også diskuteret i f.eks. Illegal Seed Practices CG.
- ⇒ Besøg på Naktuinbouw om fredagen før kongressen, hvor også repræsentanter fra NL myndigheder deltog. Her var bl.a. indlæg og debat om UPOV. Der var enighed om at myndigheder, UPOV og ikke mindst frøindustrien bør kommunikere bedre om hvorfor der er behov for sortsbeskyttelse. 'All farmers need good seed' er parolen. Det er desuden nødvendigt at flere lande søger optagelse i UPOV-konventionen. Vi talte om, at den eneste NGO, som kan se fornuften i sortsbeskyttelse, er Oxfam, og at beslutningstagere (politikere) generelt er for dårligt informerede om dette (og andre) emne.

*** _

